



**T.C.  
NİĞDE ÖMER HALİSDEMİR ÜNİVERSİTESİ  
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ  
AVRASYA ARAŞTIRMALARI ANABİLİM DALI**

**TÜRKİYE'DE EVLİLİK RİTÜELLERİ: NİĞDE ÖRNEĞİ**

**YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**Hazırlayan  
Reyhan ESEN**

**Danışman  
Prof. Dr.Yücel CAN**

**NİĞDE  
EKİM- 2019**



**T.C.  
NİĞDE ÖMER HALİSDEMİR ÜNİVERSİTESİ  
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ  
AVRASYA ARAŞTIRMALARI ANABİLİM DALI**

**TÜRKİYE'DE EVLİLİK RİTÜELLERİ: NİĞDE ÖRNEĞİ**

**YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**Hazırlayan  
Reyhan ESEN**

**Danışman : Prof. Dr. Yücel CAN  
Üye : Doç. Dr. Mehmet EKİZ  
Üye : Dr. Öğretim Üyesi Oltan EVCİMEN**

**NİĞDE  
EKİM- 2019**

## YEMİN METNİ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum 'Türkiye'de Evlilik Ritüelleri: Niğde' başlıklı bu çalışmanın, bilimsel ve akademik kurallar çerçevesinde tez yazım klavuzuna uygun olarak tarafımdan yazıldığını, yararlandığım eserlerin tamamının kaynaklarda gösterildiği ve çalışmanın içinde kullandıkları her yerde bunlara atıf yapıldığını belirtir ve bunu onurumla doğrularım.(08.10.2019)

Reyhan ESEN



## ONAY SAYFASI

**Prof. Dr. Yücel CAN** danışmanlığında **Reyhan ESEN** tarafından hazırlanan "**Türkiye'de Evlilik Ritüelleri: Niğde Örneği**" adlı bu çalışma jürimiz tarafından Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Avrasya Araştırmaları Anabilim Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

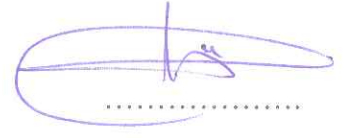
Tarih: 17/10/2019

### JÜRİ :

Danışman : Prof. Dr. Yücel CAN

Üye : Doç. Dr. Mehmet EKİZ

Üye : Dr. Öğretim Üyesi Oltan EVCİMEN



### ONAY :

Bu tezin kabulü Enstitü Yönetim Kurulu'nun ..... Tarih ve .....sayılı kararı ile onaylanmıştır.

Doç. Dr. Emin Hüseyin ÇETENAK  
Enstitü Müdürü

**ÖZET**  
**YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**TÜRKİYE’DE EVLİLİK RİTÜELLERİ: NİĞDE ÖRNEĞİ**

**ESEN, Reyhan**  
**Avrasya Araştırmaları Anabilim Dalı**  
**Tez Danışmanı: Prof. Dr. Yücel Can**  
**Ekim 2019, 70 sayfa**

Bir toplumun hayata getirdiği maddi ve manevi değerlerin bütününe kültür denilmektedir. Bu değerler içerisinde örf, adet, gelenek ve görenekler toplumsal yapının temel yapı taşlarını oluşturmaktadır. Biz de bu durumu göz önünde bulundurarak, Niğde çevresini araştırma kapsamımıza alarak insanoğlunu ayakta tutan bu değerlerin incelenerek ortaya konulmasını sağlamaya çalıştık.

Bu araştırmanın amacı Niğde ili örneğinde evliliğe ilişkin ritüellerin belirlenmesi, geçmişten günümüze bu ritüellerin nasıl bir dönüşüm geçirdiğinin ve bu dönüşüme etki eden faktörler hakkında bilgi vermektir.

Bu çalışmada Niğde’de düğünler, düğün öncesi ve düğün programı olarak 2 bölümde anlatılmıştır. Düğüne verilen önem, evlenme zamanı ve evlenme yaşı, akraba evliliği, kaçarak evlenme, içgüveysilik, kız isteme, söz kesme, nişan, kına, çeyiz serme, düğün programı ritüelleri ve düğün yemekleri, düğünde çalınan şarkılar anlatılmıştır.

**Anahtar kelimeler:** Evlilik, aile, kız isteme, nişan, düğün.

**ABSTRACT**  
**MASTER THESIS**

**MARRIAGE RITUALS IN TURKEY: NIĞDE EXAMPLE**

**ESEN, Reyhan**  
**Department of Eurasian Studies**  
**Supervisor: Professor Dr. Yücel CAN**  
**October 2019, 70 pages.**

The whole material and moral values constitute by a society has been called as 'culture'. From these values; traditions, customs and usages make up the basic social constitution. Considering this situation, while exploring Niğde, we tried to bring up these values which help human kind survive.

The summary of a research includes; the subjects, aim, informations and other findings. The aim of this research is to determine the rituals related to marriage and family in Niğde province, to give information about the transformation of these rituals from past to present and the factors affecting this transformation.

In this research, weddings in Niğde are explained in two parts as pre-wedding and wedding program. The importance given to the wedding was the time of marriage and the age of marriage. Wedding program rituals and wedding dinners, songs played at the wedding are described.

**Keywords:** marriage, family,  
asking for the girl's hand in marriage, engagement, wedding.

## İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	i
ABSTRACT.....	ii
İÇİNDEKİLER.....	iii

### 1.BÖLÜM

#### GİRİŞ

1.GİRİŞ.....	1
1.1.ARAŞTIRMANIN AMACI.....	2
1.2.ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ.....	2
1.3.ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ.....	2
1.4.ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI.....	3
1.5.VARSAYIMLAR.....	3
1.6.KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	7
1.6.1.Kültür.....	7
1.6.2.Ritüel.....	11
1.6.3.Aile.....	13
1.6.4.Evlilik.....	15

### 2. BÖLÜM

#### NİĞDE DÜĞÜNLERİ:DÜĞÜN ÖNCESİ

2. DÜĞÜN ÖNCESİ.....	18
2.1.Düğün Hazırlıkları ve Düğüne Verilen Önem.....	18
2.1.1. Evliliğin Zamanı ve Evlenme Yaşı.....	18
2.1.2. Akraba Evliliği.....	19
2.1.3. Kız Kaçırma ve Kaçma.....	20
2.1.4. İç Güveyisi.....	22
2.2. Kız Beğenme ve İsteme.....	23
2.2.1. Görücü Gitme : Oğlan Tarafının Kız Beğenmesi.....	23
2.2.2. Evlenme İsteğinin İma Edilmesi.....	25
2.2.3. Kız İsteme.....	25
2.3. Söz Kesme.....	27
2.4. Nişan Töreni.....	29
2.4.1. Nişan Eğlencesi ve Nişan Yüzüklerinin Takılması.....	31

2.4.2. Nişanın Bozulması Durumu.....	33
2.5. Sandık Günü ve Çeyiz Sergilenmesi.....	34
2.6. Kına Gecesi.....	35
2.6.1. Kına ve Önemi.....	35
2.6.2. Kına Yakma, Gelinin Ağlatılması ve Kına Gecesi Eğlenceleri.....	36
2.6.3. Kına Gecesinde Söylenen Türküler ve Ağıtlar.....	40
<b>3. BÖLÜM</b>	
<b>DÜĞÜN</b>	
3.1. Düğün Eğlenceleri(Gelin hamamı, Gelin alma, Kuşak bağlama).....	45
3.2. Düğünlerde Yardımlaşma, Misafir Ağırlama ve Düğün Yemekleri.....	55
3.3. Düğünlerde Çalınan Şarkılar, Oyun Havaları.....	57
<b>SONUÇ.....</b>	<b>62</b>
<b>KAYNAKÇA.....</b>	<b>66</b>
<b>EKLER.....</b>	<b>69</b>
<b>ÖZGEÇMİŞ.....</b>	<b>70</b>

## 1.BÖLÜM

### GİRİŞ

Halk kültürü bir milletin millî birliğinin ve beraberliğinin meydana gelmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Geçmişten günümüze uzanan örf ve âdetler zincirini belirleyerek bunlardan özgün ve çağdaş ürünler ortaya çıkaran folklor: bir ülkenin, bir halkın, bir etnik topluluğun hayatını içine alan ve temelinde o halkı oluşturan insanların ortak ve yaygın davranış biçimlerini, yaşama biçimini, belirli olaylar karşısındaki tutumunu, sosyal çevresini ve dünyaya bakış açısını açıklamada büyük önem arz etmektedir.

“Kültür; doğanın yarattıklarına karşılık, insanoğlunun yarattığı her şeydir, bir dizi sosyal süreçlerin bileşkesidir, bir insan ve toplum kuramıdır”(Güvenç 1999: 95), “Geçmişten miras kalan ve öğrenilebilir olan değer, norm ve davranış kalıpları toplamından oluşur” (Erkan 1998:3) gibi çeşitli şekillerde tanımlanmaktadır. Ve bu kültürel yaşamdaki geçiş dönemleri, düzenlenen eğlencelerle ortaya çıkmaktadır. Türk halkı doğum, sünnet, askere veya hacca gitme ve dönüş, evlilik gibi bütün dönüm noktalarında mutlaka sefahatler düzenlemektedir. Kültürel kimliği meydana getiren gelenek, görenek ve inançların çoğu, eğlence ortamlarında olagelmıştır.

Sefahatler yani eğlenceler bireyin kendisi, toplumu, geçmişi ve kültürü hakkında bilinçlendiği platformlardır. Eğlenceler, toplumun kendisidir. Dolayısıyla bir toplumdaki kültürel değişmelerin kolaylıkla belirlenebildiği temel alanların başında eğlenceler gelmektedir. İnsanları bir araya getiren ve bir arada tutan, bireyler arasındaki sosyal bağları sağlamlaştıran, ortaklığı pekiştiren; kişilerin birbirlerine ve topluma karşı nasıl davranmaları gerektiğini gösteren, insanları sahip oldukları ortak kültürün şuuruna vardırıarak, gelenek göreneklerine, inançlarına, değer yargılarına, törelerine hareket katan, eğlendiren, mutluluk veren işlevleri ile düğün, Türk kültürünün ve doğal olarak da eğlence geleneğinin belli başlı unsurlarından biri olarak görülmelidir.

‘Türkiye’de Evlilik Ritüelleri: Niğde Örneği’ adlı bu çalışmada Niğde’de uygulanan ve değişikliğe uğrayan hususlarıyla nişan, kına ve düğün kültürünü inceledik. Kaynak kişi ve eserlerden hareketle araştırılan düğünlerle günümüzde yapılan düğünleri karşılaştırdık.

Araştırmada evlenme geleneklerinin tedvini, Niğde ili merkezi ve ilçeleri ile sınırlandırdık. Tedvin edilen geleneklerin Niğde’de devamlılığının olup olmadığının tespitinde, Niğde merkezinde ve ilçelerinde yaşayan kişileri örnek olarak seçtik. Bu kişiler öğrenim durumları, sosyal pozisyon, yaş ve cinsiyetleri yönünden farklıdır.

Hazırladığım bu tezle halkın arasından derleme yaparak, onların değişen kültürel unsurlara nasıl baktıklarını anlatmaya çalıştım. Bu çalışmamla birlikte Niğde’de, yapılan halk bilimi çalışmalarının zenginleşeceğini ve insanları değişen toplumun aile üzerinde ne gibi etkilerinin olduğunu araştırmaya teşvik edeceğini düşünüyorum.

### **1.1.Araştırmanın Amacı**

Araştırmanın amacı Niğde ili örneğinde evliliğe ilişkin ritüellerin belirlenmesi, geçmişten günümüze bu ritüellerin nasıl bir dönüşüm geçirdiğinin ve bu dönüşüme etki eden faktörler hakkında bilgi vermektir. Değişen toplumun aile ve evlilik üzerindeki etkilerinin sonuçları ve ayrıca gelecekte aile kurumunun nasıl meydana geleceği, varlığını sürdürüp sürdüremeyeceği, ailenin devamlılığının yalnızca evlilik ritüellerini devam ettirmekle mi mümkün olduğunu yoksa aile kurmanın yerine yeni yaşam biçimlerinin mi geleceğini sorgulamak istedim.

Bireyler toplumsal yaşamı hem etkiler hem de ondan etkilenir. Amacım bu etkileşim sonucunda aile kurma şeklinin nasıl etkilendiğini ortaya koymaktır.

### **1.2. Araştırmanın Önemi**

Günümüz küresel dünyasında gittikçe tektipleşen toplum ve kültürel özelliklere karşılık, Türk toplumunun kendine ait değerler sistemini ne ölçüde sürdürüp sürdürmediğinin belirlenmesi, hızla değişen toplumlarda ailenin fonksiyonunun ve bu toplumsal dönüşümün evlilik ritüellerine etkisinin ne olduğunu ortaya koymak açısından tezin bir önem taşıdığı düşünülmektedir.

### **1.3. Araştırmanın Yöntemi**

Arşiv ve kütüphane kaynakları için öncelikle kütüphaneler web ortamında taranmış ve konuyla ilgili kaynaklar toplanmış, kurumlardan istatistik, data ve bilgi alanında faydalanılmıştır. Ayrıca konu ile bağlantılı olan internet sitelerinden fayda sağlanmıştır.

Araştırmada yerinde görüşmeler ve gözlem tekniği kullanılmıştır. Görüşmeler kaynak kişiler ile yüz yüze olup bunun dışında telefon ve mail yolu ile de bilgi edinilmiştir. Kamera, fotoğraf makinesi ve ses kayıt aleti gibi teknolojik olanaklardan yarar sağlanmıştır. Kaynak kişilerle yapılan görüşmelerde toplanan bilgilerin geçerliliği açısından genelde mahallelerde uygun bir alan ya da ev ortamı tercih edilmiştir. Yapılan görüşmelerde yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formunda ilkin kişiyi genel anlamda tanıma amaçlı standart sorulara (cinsiyet, yaş, meslek, öğrenim durumu, evlilik yaşı vs.) yer verilmiştir. Yarı yapılandırılmış soru formu için tezde yer alacak başlıklarla ilgili verilere ulaşmayı amaçlayan sorular belirlenmiştir.

İfade ettiğimiz yöntemler neticesinde 2016-2019 yılları arasında Niğde Merkez ve bazı ilçe ve köylerinde elde ettiğimiz bilgiler konu bütünlüğü sağlanarak sistematik bir şekilde dosyalanmış, düzenlenmiş ve düzenlenen çalışma yazılı halde sunulmuştur.

#### 1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma Niğde ilindeki evlilik ve aile ritüellerinin genel bir gözlem ve tespitini ortaya koymaktadır. Niğde’de düğün öncesi, düğün esnası ve düğün sonrası yapılan örf ve adetlerle ilgili olarak zaman ve maddi kaynaklar yettiğince ulaşılabilen kaynak kişilerin ifadeleri, yazılı kaynaklar ve dokümanlarla sabit ve sınırlıdır.

#### 1.5. Varsayımlar

Evlilik ve aileye ilişkin ritüellerin geçmişten günümüze nasıl bir dönüşüm geçirdiğiyle ilgili kaynak kişilerden alınan bilgilerin doğru olduğu varsayılmıştır.

Niğde kültürüne ait evlilik ritüelleri varlığını sürdürmekle birlikte değişime uğramaktadır. Evlilik ritüellerindeki değişen unsurlar olarak ilk evlenme yaşının artması, eşler arası yaş farkının azalması, evlenilecek kişilerde aranan özelliklerde aşık olmanın ön planda olması, evlilik kararında bireyin kararının daha önemli olması, aileden onay istemenin bir saygı göstergesi olması, akraba evliliklerinin ve iç güveysiliğin azalması, evlenen kişilerin ayrı bir ev kurması ve dolayısıyla geniş aile yapısının azalması, buna bağlı olarak da akrabalık bağlarının zayıflaması ve gelenek göreneklerin unutulmasına zemin hazırlaması evlilik ritüellerindeki değişimi zorunlu kılmıştır. Ayrıca 1 hafta süren düğünlerin 2 güne sığdırılması, ev düğünleri yerini salonlara bırakması, her öğün çıkan düğün yemeğinin yalnızca il dışından gelen misafirler için hazırlanması ya da ev yemeklerinin yerine hazır yemeğin ikram edilmesi gibi konularda da değişimin olduğunu görmekteyiz.

Berelson ve Steiner toplumsal değişmeyi şöyle açıklar: “Ailenin örgütlenişindeki, hayat kazanma yollarındaki, dinsel davranışlardaki, insanlar tarafından benimsenen değerlerdeki ve kullanılan teknolojiye bağlı değişimlerdir. Toplumsal değişme toplumun temel kurum ve örgütlenişindeki kaymaları belirler.(Akt. Kongar, 2008:55) Geleneklerimizin azalmasının olumlu ya da olumsuz algılanması kişiye göre değişmektedir. Evlilik ve aile ritüellerinin değişimine etki eden ekonomik ve sosyal faktörlerin başında bireyselleşme, kentleşme, enformasyon çağının kültürü etkileyen sonuçları ve bunların hepsini kapsayan küreselleşme gelmektedir. Tolan’a göre kentleşme; hem kırsal bir toplumun kentsel bir topluma dönüşme süreci hem de kentsel mekânın ve toplumsal pratiğin değişme ve evrimleşme sürecidir.” (Akt. Bal, 2008:71)

“Kentleşme, dar anlamda, kent sayısının ve kentlerde yaşayan nüfusun artmasını anlatır. Bu tanımlama daha çok nüfus yönünden bir anlam taşımaktadır. Oysa kentleşme denilen şey bir toplumun ekonomik ve toplumsal yapısındaki değişimlerden meydana gelir. Bu şekilde düşünüldüğünde şu şekilde bir tanım yapılabilir: Sanayileşmeye ve ekonomik yönden ilerlemeye şart olarak kent sayısının artması toplum yapısında belirgin bir örgütlenme, işbölümü ve belli bir konuda en iyi olma yani uzmanlaşma yaratan, insan davranış ve ilişkilerinde kentlere ve kent insanına özgü bir takım değişikliklere yol açan bir nüfusun artması sürecidir.”(Keleş, 2010:27-28)

“Sosyo-kültürel açıdan kentleşmenin tanımını, kente göç edenlerin ve kentte yaşayanların, kent toplumunun değer-norm sistemini, kentli insanın düşünme, davranış biçimlerini ve giderek yaşama biçimini benimsemesi şeklinde yapmak olanaklıdır”(Bal, 2002:64).

Mevcut durumda gelenek ve göreneklerimizin uygulandığı yerlerin kırsal kesimler olduğunu düşünürsek kırsal bir toplumun kentsel bir topluma dönüşmesiyle toplumsal pratiklerimizde de azalma ve değişme olması olası bir durumdur. Kentleşme modernleşme anlamında algılandığı için genel manada olumlu sonuçlar beklenmektedir ancak bir toplumsal değişme olan kentleşme yalnızca gelişme anlamına gelmemektedir.

Ailenin içinde yaşadığı topluma göre farklılık gösterdiğini belirten İbrahim Yasa yerleşim yerine göre aileyi beşe ayırmaktadır (Akt. Sayın, 1990:12-13). Bunlar büyük kent ailesi, kasaba ailesi, gecekondu ailesi, köy ailesi, göçebe ailesidir. Dolayısıyla aile tek tip bir kurum değildir. İçinde bulunduğu çevre gerçekleştirdiği ritüelleri de değiştirmektedir.

Kent ailesi, akrabalar arası dayanışma ve akrabalık ilişkilerinin yok denecek kadar azalması ile ihtiyaçlarını toplumun diğer kurumları sayesinde karşılar. Sigorta, işsizlik ve sağlık sigortası, devlet bursları veya vakıf-dernek bursları, banka kredisi yoluyla ihtiyaçlar karşılanır. İnsanlar arası ilişkiler yüz yüze değildir ve ikincil niteliktedir. Kentsel aile, kent ortamı ve kente özgü aile yapısı gereği geniş aileye benzemez. Aile üyeleri zamanlarını birbirlerinden uzakta geçirmektedirler. Kişiler eşlerini özgür iradeleriyle seçerler ve kendi istedikleri kişi ile evlenirler. Kent ailesi köy ailesine oranla daha demokratiktir (Tezcan, 2010:141) Evlenecek kişilerin seçimlerine saygı duyulur. Eşini kendi seçme hakkına sahiptir ortak bir anlaşmaya dayanır. Aileler de bu evliliği destekler.

“Kent üzerine yapılan araştırmalar, gecekondulaşmanın fazla olduğu bölgelerde konutsal farklılaşmanın yanında toplumsal ve kültürel farklılaşmaların olduğunu da ortaya koymaktadır. Bu yerleşim yerlerinde oturanların, kentte yaşayan diğer insanlardan farklı toplumsal ve kültürel özelliklere sahip oldukları ve farklı bir kimlik taşıdıkları gözlenmektedir. Ana kentin çevresinde oluşturulmaya çalışılan kamusal alanlar, istendiği gibi burada yaşayanların bir araya gelerek bir şeyler paylaştıkları ve toplumsal bütünlüğün sağlandığı yerler haline gelememişlerdir. Ana kentin çevresinde sosyal yaşamın özü olan, yaşam alanları, canlılığı olmayan düz mekânlar olarak ortaya çıkmaktadırlar(Ertürk,2009:39).” Sonuç olarak da yarı kent insanı özellikleri yarı kırsal kesim insanı özellikleri göstermeye başlamışlardır. Gelenek göreneklerini de kırsal kesimin bir özelliği olarak görmekte ve bir ritüel şeklinde gerçekleştirdikleri davranışlarından sıyrılmaya çalışmaktadırlar. “Bireyselleşme ve özel yaşam arayışı, kapı komşusunu tanımamayı, her gün gördüğü insanlara yabancı gibi davranmayı, kapısına çok fazla kilit takarak dışarıdaki dünyanın evine girmesini engellemeyi beraberinde getirmiştir (İnsel,1999:24).”

“Köyden kente göç eden insanlar kültürel değişimleri arasında fiziki yerleşme, ev şeklinin farklılaşması, sık kullandıkları eşyaların değişmesi, meslek değiştirme, çalışma süresinin azalması ve bunun gibi unsurlar kültürün maddi yönden değişmesini yansıtmaktadır. Manevi kültür değişmesi ise tarım toplumundaki insanların sanayi toplumuna geçişinden dolayı değer yargılarındaki farklılaşmadır. Köyden kente göç eden insanlar bazı eski alışkanlıklarını sürdürerek ve bir kısım yeni alışkanlıklar edinerek her iki toplumu yani kırsal ve kentsel toplumu yansıtan özellikleri taşıyor hale gelmişlerdir.”(Koçak, 2011:263)

Toplumsal yapıyı etkileyen diğer etken ise küreselleşmedir. “Küreselleşmeyi bir süreç olarak ele aldığımızda insanların dünya üzerindeki geçmişinde avcılık ve toplayıcılık dönemlerinden tarım dönemine geçişte önemli bir değişim yaşamıştır. Çünkü bu sayede insanoğlu doğanın sunduğu hazır yiyeceklerin yerine kendi çabası ve emeği sonucunda elde ettiği ürünleri kullanmaya başlamıştır.

Küreselleşme denilen kavram tüm yeryüzünün geçirdiği tarım ve sanayi dönemlerinden sonra ortaya çıkan, yeni bir dönemin, enformasyon döneminin belirtilerinden birisidir. Küreselleşmeyi anlatmak amacıyla Marshall McLuhan 1964’te global village/küresel köy kavramını kullanmıştır. Bakıldığında dünyanın belli bir kesim için köy haline gelmiştir. McLuhan’a göre telgraf icat edildikten sonra iletişim çağına girilmiş ve iletişim araçları sayesinde insanların tekrardan duyma, hissetme ve dokunma duyuları ortaya çıkmıştır. Küreselleşme terimi bir bakıma dünya üzerindeki toplumların birbirine benzeme bunun sonucu olarak da tek bir küresel kültürüm meydana gelmesi süreci, bir bakıma da ulusların kendilerine diğerlerinden ayıran özelliklerini tanıma ve ifade etme süreci olarak kullanılmaktadır. Bu iki bakış açısı da küreselleşme sürecinin yeni bir durumunu ifade etmektedir.

Küreselleşme ve yerelleşme oluşumlarının birbirleriyle etkileşimi sosyal hayatta kendisini göstermektedir. Sonuç olarak küreselleşme, evrenselleşme, yerelliğin karşısında olan bir kavramı değil eş zamanlı ve birlikte hareket eden bir tarzı nitelendirir.”(Özkuş, 2013:120) Küreselleşme ilk başta ekonomik bir kavram olarak düşünülmektedir. Ancak bu sürecin sosyal ve kültürel yapıya da etkileri bulunmaktadır. Bir küresel kültürün oluşmaya başlamasıyla ulusların kendi kültürlerinden bir bakıma uzaklaşması ve yeni bir kültür oluşumunu benimsemesiyle sonuçlanabilir.

“Küreselleşme süreci aynı zamanda küresel boyutta bir kültürel sistemin meydana gelişini de kapsamaktadır. Küresel kültürü ortaya çıkaran sosyal ve kültürel gelişmeler Gordon Marshall’ın sosyoloji sözlüğünde şöyle anlatılmaktadır: Dünyada teknolojik gelişmeler sonucunda küresel boyutta tüketmeye başlamak ve tüketiciliğin bir kalıp olarak ortaya çıkması, yaşam biçimlerinin tek tipleşmesi, dünya çapında spor karşılaşmalarının gerçekleşmesi, milli devlet olgusunun geri planda kalması, askeriyenin küreselleşmesi, tüm dünyaya yayılan sağlık sorunlarının çıkması, yine uluslararası siyasi sistemlerin kurulması(Birleşmiş Milletler gibi), ideolojik düşüncelerin yayılması, dini inançların etkileşime girmesi gibi.

Günümüzde insanlar küreselleşme ile çok farklı kimlikleri aynı anda hayatına geçirmek ve özümsemek durumundadır. Bir bireyin birden çok kimliğin özelliğini taşıyor olması kendi milli kimlikleriyle çelişebileceği anlamını taşımamaktadır. Hatta çoklu kimliklerin aynı anda var olması milli devletin kuvvetlenmesini sağlayacağı düşünülebilir.” (Özkul, 2013:122)

Giddens küreselleşmenin dört unsuru olduğunu söyler. “Bunlar kapitalistleşen dünya ekonomisi, ulus-devlet sistemi, dünyadaki askeri düzen ve milletlerarası işbölümü. Giddens’in dikkat çektiği noktalara bakılırsa, küreselleşmeyi dış dinamiklerin belirlediğini ve bunun sonuçlarının ulus devletleri etkilediği bir süreç olduğu görülmektedir. Giddens’e göre küreselleşme geç oluşan modernite koşullarıyla bağlantılıdır. Yerel olan, küresel olanla karşılaştırılıp belirlenmektedir. Küreselleşme ile zaman ve mekân kavramları değişmiştir. Yerel olanla küresel olan birbirine bağlanmaktadır.”(Bal, 2008:237)

“Küreselleşme ilerledikçe milli kültürleri aşan kendine özgü bir kültür meydana gelmektedir. Bu oluşan ortak kültür, yerel kültürleri değiştirmekte ve ülkelerin toplumsal pratiklerini tek tip haline getirmektedir. Küreselleşme sonucu kültürlerin yayılmasına örnek verecek olursak binlerce yıl önce on bin dil konuşulurken günümüzde yaklaşık yüz dil konuşulmaktadır. Küresel televizyon kanallarının ortaya çıkmasıyla hâkim dil olan İngilizce hızla yaygınlaşıyor. Bu dilin getirdiği değer yargıları vs. yaygınlaşıyor. Dünya üzerindeki insanların izlediği ortak kanallarda küresel reklamlar baş gösteriyor ve insanlar aynı marka ürünleri kullanmaya başlıyor.”(Özkul, 2013:139)

T. Parsons toplumların bir organizmaya benzediğini, biyolojik organizmaların kendi aralarında birbirleri ile nasıl etkileşim halinde iseler toplumun kurumlarının da iç içe geçmiş halde olduğunu söyler. Onun toplum modelinin sayıltıları aile kurumu ön plana çıkarılarak şu şekilde anlatılabilir( Akt. Cirhinlioğlu, 1999:39)

1)Toplum bir sistemdir, birbirlerinden bağımsız fakat bir bütünlük kuran öğelerden oluşur. Yani toplumsal kurumların birbiriyle sürekli olarak etkileşim halinde olduğu ve bir kurumun açığının diğer kurumları da etkilediği kaçınılmaz bir gerçektir. Örneğin düğün öncesi artan masraflardan dolayı akrabalar arası dayanışmanın azalmasıyla banka kredilerinin bunun yerini doldurması gibi.

2)Bu sistematik bütünlük, kendisini meydana getiren öğelerden önce gelir. Yani bütün bir yapıyı anlamadan onu meydana getiren öğeler (ki bunlar kültürel inançlar, hukuksal kurumlar, aile yapıları, siyasi kurumlar, ekonomik/teknolojik örgütlenmelerdir), anlaşılabilir. Aile kurma amacıyla yapılan evlilik ritüellerini göz önüne aldığımızda herhangi bir ritüeli tek başına değerlendirmek çok anlamlı olmayacaktır. Öncelikle aile kurumunu bütünüyle ele almak, onun ekonomik ve sosyal işlevlerini ve diğer kurumlarla olan ilişkisini ortaya koymak sonrasında ise aile kurmak için yapılan ritüelleri yani onu meydana getiren öğeleri anlamak mümkündür. Örneğin; mide canlıının bedeninden çıkarıldığı anda ölür. Aynı zamanda vücudun işleyişinde de aksaklık yaratır. O halde mide, parçası olduğu vücuda karşı

yerine getirmekle yükümlü olduğu görevlerden ayrı olarak tanımlanamaz, anlaşılabilir. (Erkilet.2015:91)

3)Bütün aracılığıyla bir unsurun anlaşılması, her unsurun toplumun sürekliliğine ya da toplumsal dengeye yönelik bir fonksiyonunun olması demektir. Bir başka deyişle bütünle parça arasındaki ilişki işlevsel bir ilişkidir. Örneğin düğün öncesi ritüellerinden çeyiz serme gelin olacak kızın el emeği eşyalarını sergileme olarak görülse de gelenler tarafından eksik olan eşyaları görüp tamamlamaları amacını da gütmektedir. Yani aile kurmaya giden yolda bütüne ulaşmak için iki tarafa da destek olmak dengenin kurulmasında önemli bir işlevi üstlenmektedir. Tek tek bütün ritüellerin bu bütünün içerisinde bir işlevi olduğu ve parça(ritüel) ve bütün(aile) arasında işlevsel bir ilişki olduğu düşünülebilir.

4)Unsurların bağımlı olmayışı da fonksiyonel bir bağımlı olmayıştır. Unsurlar esasen karşılıklı olarak birbirlerine bağımlıdır, aynı zamanda birbirleriyle ahenk içindedirler. Bu sayıltıyı örneklersek; ritüellerin ardı sıra birbirini izlemesi, dini anlam ya da kutsal sayılan bir amaca hizmet etmesi, kendi başına bir amaçları olduğunu hem de genel amaç olan bütüne ulaşmak için uyum içinde oldukları söylenebilir.

## **1.6. Kavramsal Çerçeve**

### **1.6.1. Kültür**

Milli kültür kavramını ilk defa kullanan Ziya GÖKALP'e göre milli kültür "bir toplumdaki dini, ahlaki, hukuki, akli, estetik, iktisat, dil ve fenni bilgilerle ilgili tüm davranışlar, davranış biçimleri ve bu davranışlarla örüntülü olarak tüm yaşayış biçimleridir. Kültür ise bu sekiz farklı yaşam alanının tamamına denilmektedir."(Gökalp,2002:35) Bir insanın inancı, hayatı sorgulayışı ve bakış açısı dini yaşayışlarını, değer yargıları ve davranışları ahlaki yaşantısını, toplumdaki ilişkilerin düzenlenme biçimi ve buna yaklaşımları hukuki yönü, duygularını nasıl ifade ettiği, sanatını hangi yönde icra ettiği estetik düşüncesini, üretim-tüketim ve ihtiyaçlarını karşılama davranışları iktisat alanını, kendini hangi lisan ile ifade ettiği ya da hangi sözlü dili, yazılı dili tercih ettiği dilsel bilgilerini, bilimsel araştırma ve teknikleri de fenni bilgilerini anlatır. İşte Ziya GÖKALP bu yaşam alanlarının tümüne kültür adını vermektedir.

Tarihsel ve toplumsal bir olgu olan kültürü toplumbilimci ElyChinoy(Akt. Hançerlioğlu,2007:251) şöyle tanımlıyor: "Kültür, bireylerce toplumun üyeleri olarak öğrenilen bir yaşama ve düşünme biçimidir."

E.B. Tylor'un(Akt.Turhan,1997:37) tarifine göre ise kültür; "bilgiyi, imanı, sanatı, ahlaki, örf ve adetleri, ferdin mensup olduğu cemiyetin bir uzvu olması itibarıyla kazandığı itiyatlarını ve bütün diğer maharetlerini ihtiva eden gayet girift bir bütündür." Bu tanımdan kültürün yalnızca örf ve adetlerden oluşmadığı,

biriktirdiği bilgi, inanç sistemi ve sanatı nasıl yansıttığıyla da ilgili olduğunu ve bir bütünü temsil ettiğini anlıyoruz.

Ziya GÖKALP, kültür kavramını, Batı Medeniyetine karşı Türk milletinin kendini koruyabileceği bir yer olarak ileri sürer. Ona göre medeniyet tüm insanlığın müşterek malı olduğu için, onu almakta bir sakınca yoktur. Ancak her ulusun kültürü farklı biçimlerde uygulanmaktadır ve medeniyet değişiklik gösterebilirken kültür değişmemektedir.

Ziya Gökalp, Türk toplumunun yapısını anlatırken üç yol izler: “Birinci olarak İslamdan önce Türkler(kavim devri), ikinci olarak İslamiyette Türkler(ümme devri) ve üçüncü olarak da Modernleşen Türkiye(millet devri). Kavim devrinde toplumda herkes aynı dili kullanır ve aynı ırktandır. Toplumsallaşma bu yolla sağlanır. Toplumda ortak gelenek görenekler ve toplumsal kurumlar vardır. Bu ortak olan öğeler bir kavmin, öteki kavimlerden farklı olan özelliklerini yansıtır. Ümme devrinde toplumsal yapıya evrensel dinler hakim olmuştur. Evrensel dinlerin etkisine giren kavimler artık kendilerine özgü olan özelliklerini ve doğal olarak kişiliklerini kaybederler. Millet devrinde toplumlar, kendilerine özgü davranış biçimlerine ve sonuç olarak kişiliklerine tekrar kavuşurlar. Bu kişiliğin oluşturulması bir toplumun kendi içindeki manevi değerlerin, yüksek bir medeniyet düzeyinde tekrar örgütlenmesiyle meydana çıkar. Bu açıdan çok değerlidir.” (Akt. Kongar, 2008:106)

Gökalp kültüre ilişkin asıl fikirlerini hars ve medeniyet ayrımına dayanarak açıklıyor. “Harsı yansıtan gruba hars zümresi ve medeniyeti yansıtan gruba medeniyet zümresi olarak hitap ediyor. Hars terimi Ziya Gökalp’e göre ulusal kültürü anlatır. Uygarlık ise tüm toplumların beraber katkı sağladıkları bir kültürel bütündür. Gökalp’e göre hars bireylerde değerleri geliştirirken, uygarlık ise bilimi feni, akli geliştirir. Yani hars ulusal bilinci benimseyip onu yansıtırken, uygarlık ise akılcılığı yansıtır ve onu öğretir.” (Gökalp, 2002:36)

Ona göre: “Bir medeniyet bir çok milletin ortak malıdır. Çünkü her medeniyeti, sahipleri olan onu oluşturan milletler ortak bir hayat yaşayarak meydana getirmişlerdir. Bu nedenle her medeniyet mutlaka uluslararasıdır. Ancak bir uygarlığın her millette aldığı özel bir şekli vardır ki, işte bunlara hars-kültür adı verilmektedir. (Turhan, 1997:39)

Gökalp toplumlarda sekiz yaşam alanı belirler: Dini hayat, Ahlaki hayat, Hukuki hayat, Akli hayat, Estetik hayat, iktisadi hayat, lisanî hayat, fennî hayattır. Bu sekiz yaşam alanı hem hars hem de medeniyet için geçerlidir. İkisinde de aynı etkinlikler varolmaktadır. Hars ile medeniyetin birbirinden farklılaştığı durumlar ise şunlardır;

1)Hars ulusal özellikler gösterirken, medeniyet uluslararası özellikler gösterir. Hars bir ulusa ait özellikleri yansıtır. Medeniyet ise tüm ulusların birlikte meydana getirdikleri özelliklerden oluşur.

2) Hars kişilerin kendine özgü güçleri ve iradeleri dahilinde yaptıkları davranışları sonucunda ortaya çıkarken Medeniyet ise bir makinenin parçalarının bir araya getirilişi gibi yapaydır.

3)Medeniyet harstan meydana gelir. Yalnız uygarlığın fazla gelişmesi bazı durumlarda ulusun harsını değiştirir. Böylece yozlaşmış milletler oluşur.

4) Bir ulusun harsı kuvvetli ise ancak medeniyeti gelişmemişse bir siyasi karşılaşmada medeniyeti gelişmiş ancak harsı değişmiş bozulmuş bir ulusa karşı daima kazanan taraf olmuştur.

Gökalp hars denilen terimin özünün bir toplumun estetik kaygısı, değer yargıları etik ahlak anlayışı ve hukuku olarak anlatır. Uygarlığın kaynağının ise akıl, fen ve bilim-teknik olarak söyler. Medeniyet ve harsın birleştirilip uyuşma ihtimali varken iki farklı medeniyetin bir arada yaşayamayacağını söyler. Ona göre bir toplumun harsını sağlamlaştırdıktan sonra bir medeniyet ile bütünleşmeye çalışmalıdır. Örneğin; hars ve medeniyet karşılaştırması yönünden Gökalp Türk harsını Batı medeniyeti ile bütünleştirilebileceğini ancak Osmanlı medeniyeti ile Batı medeniyetinin bir arada yaşamasının imkânsız olduğunu belirtiyor. İkisinin sistemlerinin farklı olduğunu ve ortak bir yol bulunamayacağını belirtiyor.

Gökalp millet bilincini oluşturmak için iki yol izlemiştir. “Bunlardan ilki çeşitli fikir akımlarının uyumluluğunun sağlanmasıdır. Gökalp Türkleşmek ile Türk kültürünün geliştirilmesini, İslamlaşmak ile İslam dinine bağlı olunmasını, muasırlaşmak ile Batı medeniyetinin kabul edilmesini anlıyor ve bu akımları birbiri ile uzlaştırarak bir bütün elde ediyor. Gökalp’in ulusal bilinci oluşturmak için izlediği ikinci yol Türk ulusal kültürünü(harsını) geliştirmek ve değiştirmektir. Bu amacını da Türk dili, Türk estetiği, Türk ahlakı, Türk hukuku gibi konularda araştırmalar yaparak ortaya çıkarıyor. Ve bu araştırmaları yaparken burjuva sınıfı oluşturulması, bankacılık sektörünün iyileştirilmesi ya da tarımla ilgili sendikaların kurulması gibi tavsiyelerde bulunarak toplumsal değişimde ekonomik boyuta ne kadar önem verdiğini görebiliriz.”(Gökalp,2018:23-27)

Mümtaz TURHAN ise düşünce şekilleri ve zihniyeti de içine alarak kültür tanımını şöyle yapar: “bir cemiyetin sahip olduğu maddi ve manevi kıymetlerden teşekkül eden öyle bir bütündür ki cemiyet içinde mevcut her nevi bilgiyi, alakaları, itiyatları, kıymet ölçülerini, umumi atitüd(tavır), görüş ve zihniyet ile her nevi davranış şekillerini içine alır. Bütün bunlar birlikte o cemiyet mensuplarının ekserisinde müşterek olan ve onu diğer cemiyetlerden ayırt eden hususi bir hayat tarzı temin eder.”(Turhan, 1997:48)

Turhan, Malinowski’nin kültür değişmesi tanımını aynen aldığını söyler. Kültür değişmesi, bir toplumun mevcut düzeninin yani her türlü sosyal, maddi ve manevi uygarlığının bir şekilden başka bir şekle dönüşmesidir. Dönüşüm sonrasında kültür değişmesi bir toplumun siyasi kurum ve kuruluşlarında ve toprağı işleme ve toprağı yerleşme tarzında, inanç ve düşüncelerinde, bilgi nasıl sistemleştirdiğinde, değerlere yaklaşımında, kanunlarında, ekonomisinin dayandığı üretim tüketim şekli

dönüşümlerini içerir. Genel anlamda kültür değişmesi insan medeniyetinin değişmez bir unsurudur, her zaman ve her alanda görülebilir. (Akt. Turhan, 1997:19)

Kültür değişmeleri ona göre iki şekilde gerçekleşmektedir: “Serbest ve zorunlu kültür değişmeleri. Serbest kültür değişmesi genelde yabancı kültürün tek başına alınması ve bu alınan kültür hemen bütün serbest kültür değişmelerini başlatır. Yabancı bir ülkeden aldığımız kültürel öğelerin başka bir toplum tarafından iyice benimsenmesi ve süreklilik sağlaması sürecinde üç aşamanın olduğu söylenebilir. İlk aşamada, yeni kültür öğesini benimseyen ilk bireylerin onu özümsemeleri ve kabul etmeleri gerekir. İkinci aşamda, bu bireylerin özümsemiği unsurların toplumdaki diğer insanlar tarafından benimsenip kabul edilmesi lazımdır. Üçüncü aşama ise, bu yabancı kültür öğelerinin mevcut durumda yaşayan kültür unsurlarıyla uyumu ve bir benzerlik sağlayabilmeleri için bir değişim süreci geçirmesi gerekir.” (Turhan,1997:51) Mesela Türklerin tarih boyunca göçtükleri ve yerleştikleri bölgelerin kültürlerini kabul etmeleri bu konuya iyi bir örnek olabilir. Örneğin İslam dinini kabul ettikten sonra Arap kültürü ve uygarlığı ile İran kültürü ve uygarlığından; İstanbul fethedildikten sonra Bizans toplumdaki kurum kuruluşlarından etkilenmeleri gibi.

“Zorunlu kültür değişmesinde ise farklı kültürel özelliklere sahip iki grup veya toplumun biri kendi kültürünü veya bazı özelliklerini kabul etmeleri için başka bir toplumu empoze altına almaya çalışırsa veya bir otoriteye, iktidara sahip bir grup, yabancı bir kültürü ve bazı özelliklerini toplumdaki çoğunluğun isteği olanı değil de aksine olarak kendi toplumuna bunu zorla benimsetmeye çalışırsa, bunun sonucunda meydana gelen değişimler anlamına gelmektedir.

Otoritenin veya iktidarın benimseyip kendi halkına zorla benimsetmesiyle ya da dışarıdan tepeden inme bir şekilde dilini, günlük yaşamını ve kültürünü, ahlaki değerlerini değiştirilmesi yoluna çoğu toplumların iktidarları başvurmuştur.” (Turhan, 1997:52) Örneğin Osmanlı zamanında 2. Mahmut’un yenilikleri (örneğin bando kurmak, fes takmak ve resmi kurumlara resmini astırmak gibi) zorla kabul ettirmesi, kabul etmeyenleri cezalandırması gibi.

“Zorunlu kültür değişmesinin olması için o toplumun belli bir gücünün olması gerekir. İşgal ederek kabul ettirme şeklinde gerçekleşir. Serbest kültür değişmesi bireylerin gönüllülük esasına dayandığı için uzun zaman alırken zorunlu değişme diğerine göre daha hızlı gerçekleşir. Çünkü kültürel unsurlar yerleşmiş, halkın tamamına yakını tarafından benimsenmiş ve bir dayanağı olan öğelerdir. Yeni bir kültürün yerleşmesi ya da toplumun diğer özellikleriyle uyum sağlaması, benimsenebilmesi için zaman gerekir.

Bu iki kültür değişmeleri çok yaygındır. Günümüzde iletişim araçları aktif bir şekilde kullanıldığı ve her kesime ulaştığı için zorunludan daha çok serbest kültür değişimi örneklerini görebiliyoruz. Merak ettiğimiz her kültürü internet üzerinden kolayca öğrenebiliyoruz. Öğrenmekle kalmayıp hayatımızda uygulamak isteyebiliyoruz. Bu da gönüllü kültür değişiminin olmasına olanak sağlıyor. İnsanlar

istediğini alıyor istemediğini de bilmek, karşılaştırmak, keşfetmek için öğrenmek istiyor. Diğer taraftan bir toplumun iktidarı örgün ya da örgün olmayan eğitim yoluyla içinde buldukları toplumun değerlerini halka abartılı bir şekilde savunabilir böylece insanlar kendi toplumları dışında benimsenen değerleri kabul etmeyebilir, aşağı görebilir ve kendi kültür unsurlarını yüceltebilir.”(Özkul,2013:110)

“Bedeni, içtimai ve ruhi ihtiyaçların tatmininde rol oynayan her vasıtaya kültür unsuru ve bunların meydana getirdikleri birliklere kültür terkipleri veya faaliyetleri denmektedir. Böylece her kültürün sayısız denecek derecede çok unsurlardan veya unsur terkiplerinden teşekkül ettiği kabul olunmaktadır. Bundan her kültür unsurunun muhakkak hayati ehemmiyeti haiz bir rol oynadığı manası çıkarılmamalıdır. Bilakis her kültürde varlığıyla yokluğu bir olan ve kültürün kenarında bulunan birçok unsurlar da vardır. Maamafih bunlar da insanın hayatında bazen en asli unsurlar kadar ehemmiyet kazanabilirler. Bu itibarla verimli olması bakımından hayati bir kıymeti olan, onun özünü teşkil eden unsurlarla kültürün mevcudiyeti, faaliyeti bakımından varlığıyla yokluğu müsavi olanları, bir de kenar çevrede buldukları halde bazen ferdin veya grubun hayatında mühim bir yer tutan unsurları ayırmak lazımdır.”(Turhan, 1997:44)

Mümtaz TURHAN’ın görüşlerini yorumlarsak; toplumsal değişmelere karşı koyan öğeler (onun deyimiyle sert noktalar) etkileşimde olan grupların tavır ve tutumlarına, kendi toplumlarının gelenek göreneklerini bütünlük içerisinde devam ettirmek istemelerine bağlı kalmaktadır. Bu sert noktalarda değişimin olması halinde değişime elverişli bazı unsurlar etkileşim halinde olunan başka kültürle temasında onun deyimiyle yumuşak bir hale gelebiliyor ve değişime açık bir vaziyette oluyor. Turhan’a göre genellikle uygun koşullar sağlandığında her etken kültür değişmesinde yumuşak nokta olabiliyor. Ancak bir kültürel ögenin kültürün sert tarafını oluşturabilmesi için o gruba mensup kişilerin kültürü devam ettirmek istemesi, kültürü geleceğine taşımak istemesi gerekmektedir. Bu da o topluma mensup bireylerin ortak bir bilinçle hareket etmesiyle gerçekleşebilecek bir durumdur.

### **1.6.2. Ritüel**

Ritüeller hayatımızda, toplumumuzda ya da dönüm noktalarımızda yaptığımız etkinliklerde tahmin ettiğimizden daha çok yer kaplamaktadır. Ritüel dediğimizde aklımıza gelen daha çok dini pratiklerdir. Alışkanlıklarımızla bağlantılı olan ritüeli Gordon Marshall (Akt. Kutlu, 2013:11) şöyle tanımlar: “Belirli zamanlarda ve belirli biçimlerde yapılan, yüksek ölçüde biçimselleşmiş ve klişeleşmiş, dil gibi kendine has kuralları olan sembolik bir eylemler sistemidir.”

Belirli olay ve durumlarda sürekli tekrarladığımız olaylara da ritüel diyebiliriz. Ritüel bir toplumun kültürünü oluşturur. Ritüele alternatif olarak gelenek kelimesi de kullanılmaktadır ancak ritüel kavramını tam manasıyla karşılamamaktadır.

“Batı dillerinde “ritüel” kelimesinin Latince’den kökünü oluşturan “rit” kelimesi “bir şey yapmak” anlamına gelmektedir. Kavram biraz daha özelleştirildiğinde, “inanınların üzerinde uzlaşarak simgesel anlam yükledikleri geleneksel uygulamalar” olarak tanımlanmaktadır.

Yine ritüel kavramı, ritüeli icra eden kişiler tarafından dile getirilen anlaşılması güç söylemlerin ve birbiri ardına gelen ama hiç değişmeyen şekilsel davranışların temsilini ifade etmektedir. Temsili ve sembolik davranışlar, katı bir şekilsellik, kuralları belirli olan, uygulayıcısından başkası tarafından tam olarak anlaşılmayan terennüm özellikleri bütün ritüeller için genellikle ortaktır. Ritüel bedensel bir davranış olarak şekillendirilmiştir. Ritüelin en belirgin özelliği insani bir eylem olmasıdır. İnsanlar bu eylemi aleni olarak bedensel bir tarzda yapmaktadır.

Ritüel sadece zihinde ya da hayal gücünde var olmuş değildir; hem bilinçsel hem de temsildir. Eğer bir davranış bütünüyle zihinsel ise bu davranış ritüel sayılmaz. Aynı zamanda bir takım hatıralara ya da fantezilere dayalı davranışlar da ritüel sayılmaz. Ritüel, zihinsel bir yoğunlaşmayı gerektirir. Ritüel davranış, sıradan insani bir hareket gibi gözlenmesine rağmen olağan dışı bir davranıştır. Bu yüzden ritüel, gündelik davranışa göre daha yoğun ve derin bir bilinç içinde sergilenir, sıradanlık ve aleladelekten farklı bir temele dayanır. Ritüel, sıkça tekrarlanması açısından bir olağanlık görünümünde olsa da onu sıradan davranıştan ayıran yönü olağanüstü ile olan bağlantısıdır.”(Olgun, 2016:2)

Ritüeller, Durkheim’in bakış açısına göre insanın kutsal saydığı öğelere karşı davranış biçimleridir. Ritüelin bu özelliğinden hareketle; kutsal sayılan unsurların tarihte geçirdiği dönüşüm, ritüellerin de değişimine neden olmuştur. Bilimin gelişmesiyle birlikte eski ritüellerin yerine yeni ritüeller yerleşmiş; manası açıklanamayan ritüellerin yerini modern ve rasyonel ritüeller almıştır. Artık aklın ve bilimin, bilimsel araştırma tekniklerinin konusu olan şeyler ritüel olarak kabul edilebilmekte ve uygulanmaktadır.

Ritüel geniş kapsamlı bir kavramdır. Bunu Collins’in(Kutlu,2013:4) şu şekilde ritüel tanımından anlayabiliriz: “(...) ‘ritüel’ genel manada hem bilim yönünden hem de günlük muhabbetlerde, bir etkinlik türü olarak düşünülür; ritüel alışkanlıklardan, manası tam olarak açıklanamayan davranışlardan, sembollerden oluşur ve bir düzene sahiptir. Bunlar ezberden okuma, şarkı söyleme, grup törenleri, dans, kurban ve göreve başlangıç törenleri, kutsal nesnelere kendi lehine kullanma ve benzeri spesifik uygulamalar gibi önceden belirlenebilen, anlamsız, anlamlı, düzenli model nitelikli, ardışık, sembolik ve gelenekseldir. Ritüeli gerçek ve herkesçe bilinen anlamının yanında büyü, sihir gibi uygulamalar olarak ya da elinde olmayan bir olayı kontrol altına almak isteme, doğaüstü varlıklara teşekkür etme ve doğaüstü varlıkla bütünleşmek isteme anlamında kullananlar da vardır. Bu uygulamaların katılımcılar tarafından anlaşılıyor olması gerekmez. Önemli olan bir devamlılık sergilemesidir.”

Ritüel kelimesinin anlamı gelenek, görenek, örf, adet anlamlarında kullanılmaktadır. “Geleneklerine bağlı olanlara halk arasında tutucu denilmektedir

yani toplumun gelenek halinin almış kurallarını değişmez bir gerçek olarak görürler. Bir de tutuculuğun karşıtı olarak görülen köktencilik akımı vardır. Köktenciler de akıl ve bilim yoluyla ulaşılmış kuralları değişmez bir yasa gibi görürler ve reddedenlerin de gerici olduğunu söylerler. Hâlbuki bu iki akım aynı temele dayanır. Çünkü her iki taraf için de değişmez kurallar vardır. Kendilerine göre doğru olanı kabul edip diğerlerini reddederler.

Tutucuların daha çok yaşlı insanlar olduğunu, gençlerin ise gelişmiş milletlerin ilerlemelerinin sebeplerini araştırıp onların kurallarının doğru olduğuna inandıkları için onları yasa kabul edip taklit etmeye başlarlar. Onlara da kökten devrimci denmektedir. Oysa ki insanlar hangi kelimeyi kullanırlarsa kullansınlar (örneğin; gelenek, görenek, görgü, inanç, ritüel, içtiha) eğer bir davranışı kural olarak kabul ediyorsa farklı akımları savunuyor olsalar da aynı temelde birleşmiş olurlar.

Ziya GÖKALP gelişmeyen varlıkların cansız nesnelere olduğunu, kuralcılarının sonucu neden yerine koyduklarını, kuralın gelişmenin geçici bir sonucu olduğunu, onların bunu gelişmenin nedeni zannettiklerini, nedeni bildikleri için de gelişmenin nasıl gerçekleştiğini öğrenmeye gerek görmediklerini belirtir. Ayrıca kuralların ister tutucuların alışkanlığı isterse de köktencilerin taklitleri olursa olsun yaratıcılıktan ve gelişmeden yoksun olduğunu, çünkü farklı kültürlerden alınan taklitlerin birbiriyle uyuşmayacağını ve bir yerleşme geçmişinin olmadığını, kuralların ise kendi içinde kesin ve değişmez bir davranış olarak görüldüğü için ilerlemeyeceğini, olduğu gibi kalacağını ve gelişme göstermeyeceğini, bu kuralların bir gelecek vadetmeyeceğini ifade etmektedir. Geleneklerin ise birbiriyle özleşmiş bir temellerinin olduğunu, tarihte süregelen bir ilerleme gösterdiğini, yeni gelişmelerle beslendiğini ve yeni eğilimler yarattığını belirtir.” (Gökalp,2018:23-25)

### **1.6.3. Aile**

İnsanlar neden evlenir? İnsan kendini korumak ve soyunu devam ettirmek için aile kurmaya, evlenmeye ihtiyaç duyar. Toplumun en küçük birimi olarak tanımlanan ailenin insan yaşamında büyük bir önemi vardır. Aile ortamını, insanın ihtiyaçlarını karşıladığı, yaşadığı topluma ayak uydurmayı öğrendiği(sosyalleşme), topluma uygun bir kişi olarak yetiştiği yer olarak tanımlayabiliriz.

“Aile; evlilik ve kan bağlarına dayanan toplum birimidir. Aile tarihsel ve toplumsal bir olgudur. Tarihsel süreçte tarımın ve köleci üretim düzeninin ortaya çıkmasıyla meydana gelmiştir. Aile denilen ilk gruplar ana-babalarla çocuklar arasında cinsel münasebet yaşayarak başlayıp ailenin ilk hali olan kandaş aile oluştu.

Aile; aile reisinin yönetiminde, kandaş ve kayın dediğimiz bütün akrabaları kapsar. Birlikte yaşamak koşuluyla akraba olmayanlar da bu kapsamdadır. Buna karşın dar manada aile; koca, karı ve çocuklardan kurulu bir kümedir. Günlük hayatta eş ve karı anlamlarında da kullanılır. Ayrıca aynı gaye için toplanmış topluluklara da denir. Ölmüşleri de kapsayarak soydaşlık anlamı taşır.

Toplumbilimde aile, bir çok yönden sınıflara ayrılmıştır. Bir çok kandaş ya da kayın ailelerin aynı evde yaşamalarından meydana gelen aileye büyük aile, baba-ana ve çocuklarla birlikte bir iki bekar akrabadan oluşan aileye dar aile, baba-ana ve evlenmemiş yani bekar çocuklardan oluşan aileye karı-koca ailesi denir. Ayrıca babanın savaş ya da seyahat sebebiyle evden ayrı kaldığı süreyle sınırlı olmak üzere başka bir erkeğin korumasında olan aileye iğreti aile, karı kocayla onların bütün erkek soylarından oluşan aileye baba ocağı ailesi, babanın öldürmeye kadar varan geniş yetki taşıdığı aileye babaerkil aile, ana-baba ve evli çocuklarla onların çocuklarından oluşmuş aileye kök aile denilmiştir.” (Hançerlioğlu,2007:13)

Işıl BULUT’a göre ise; “Aile kan bağılılığı, evlilik ve diğer yasal yollardan, aralarında akrabalık ilişkisi bulunan ve çoğunlukla aynı evde yaşayan bireylerden oluşan; bireylerin cinsel, psikolojik, sosyal ve ekonomik ihtiyaçlarının karşılandığı, topluma uyum ve katılımların sağlandığı ve düzenlendiği temel bir birimdir.”(Akt.Nazlı,2012:19)

TDK’da ise aile; “Evlilik ve kan bağına dayanan, karı, koca, çocuklar, kardeşler arasındaki ilişkilerin oluşturduğu toplum içindeki en küçük birlik;aynı soydan gelen veya aralarında akrabalık ilişkileri bulunan kimselerin tümü;aynı gaye üzerinde anlaşılan ve birlikte çalışan kimselerin bütünü ya dabilirlikte oturan hısım ve yakınların tümü olarak tanımlanmıştır.”

Aile kavramının bir çok farklı fikirleri kapsadığı görülmektedir. “Birlikte yaşama, kadın ve erkek arasındaki güç savaşları, iş bölümleri, ebeveynler ve çocuklar arasındaki ilişkiler, cinsel yaşam, hamilelik ve doğum, akrabalık ilişkileri ekonomik ilişkiler gibi kavramların hepsi ailenin tanımı içinde önemli bir yer tutmaktadır. Bu sebeple aile sürekliliğini kaybedecek bir kurum mu yoksa toplumun değişmez bir ögesi mi gibi sorulan sorulara verilecek cevaplar değişiklik göstermektedir. Her insanın bir aile ortamı içinde hayata geldiğini ve büyüdüğünü düşünürsek kültürel değerlerin aktarılmasında, bireylerin toplumda bir yer edinmesinde ve sosyal ilişkiler kurmasında ailenin en etkili kurum olduğunu söyleyebiliriz. Aile kurumunun farklı coğrafyalarda ve zamanlarda farklı şekillerde karşımıza çıkması ise içinde bulunulan kültürün farklılığından kaynaklanmaktadır. Toplumsal yapıdaki iktisat, dini inanç, ahlak ve siyasal değişimler aile kurumunun yapısını da yeniden şekillendirmektedir.

Yapısal işlevselci görüş; değişen toplumda ailenin bazı temel işlevlerini kaybettiği ancak üyelerini manevi yönden destekleme işlevinin öncesine göre daha büyük bir önem kazandığını ileri sürer. Ailenin bu işlevinin diğerleri gibi başka kurumlarca üstlenilemeyeceğini ve sadece bu işleviyle ailenin toplumda varlığını devam ettireceğini savunur. Bu yaklaşıma göre aile, işlevlerinin önemli kısmını kaybetmekle beraber kendi yapısında da bazı dönüşümlere uğrayarak sanayi toplumuyla uzlaşabildiği bir denge durumuna ulaşmıştır.”(Zeybekoğlu Dündar, 2018:41)

“Aile, kendi içinde aile sisteminin ve sonuçta sosyal sistemin muhafaza edilmesinde önemli işlevleri olan ve kadın erkek rolleri ve statüleri toplamları yönünden en iyi yere sahip kişilerden oluşur. Kişiler ya sosyal yapının isteklerine cevap vererek ya da yapının sınırını geçmeden eylemi gerçekleştirerek bu sistemin sürekliliğine katkıda bulunurlar.

Morgan en sade ifadeyle, “ailenin evrensel bir kurum olduğunu ve bu sebeple de birtakım evrensel işlevleri yerine getirmesi gerektiğini söyler. Belli temel fonksiyonel ihtiyaçlar vardır ve eğer toplum sürecelecekse bu ihtiyaçların karşılanması gerekmektedir. Aile kurumu bu işlevleri en iyi biçimde karşılar. Bu düşünce ileride bu fonksiyonların bir kaçının ya da tümünün sosyal sistemin diğer kurumları tarafından yerine getirilmesinin de olası olduğunu belirtir. Aile kurumu birtakım evrensel ve gerekli işlevlerle zorunlu bir şekilde bir araya getirilmemiştir. Parsons tarafından çok açık olarak ifade edilen bu görüş evrimci bir bakış açısına dayanır. Özetle bu düşünce ulusların ve toplumsal kurumların birbirlerinden ayrılarak yapı yönünden bir farklılaşma geçirerek evrimi gerçekleştirdiğini belirtir. Böylece modern yaşamda işle ev birbirinden kopmuş olur. Bu, ailenin işlevlerinin aile ile toplum arasındaki ilişkiler gibi dönüşebileceğini gösterir.” (Akt.Güçlü,2018:72)

#### **1.6.4. Evlilik**

İbrahim Ethem Özgüven(2009:19) “evlilik kavramının, aile kavramına göre daha belirgin olduğunu söyler ve aile kavramının bir grubu veya örgütü çağrıştırdığını, evlilik kavramının ise karşı cinsten iki kişinin birlikte yaşamak, yaşantıları paylaşmak, çocuk yapmak ve yetiştirmek gibi amaçlarla yaptıkları bir sözleşmeye karşılık geldiğini vurgular.”

Türk Medeni Kanunu’nda (185.madde) ise evlilik kavramı şöyle açıklanmaktadır: “Eşler arası bağlılık evlenme ile gerçekleşir. Bu bağın devam ettirilmesinde çocukların eğitim, bakım ve gözetiminde yükümlülükleri birlikte almaları önemlidir. Eşler birlikte yaşamak, birbirlerine sadık kalmak ve yardımcı olmak zorundadırlar.” Bireylerin hayatlarını paylaşmak, birlikteliklerini sürdürmek ve anebaba olmak amacıyla bir araya gelmesi olarak özetleyebiliriz.

“Evlilik, kadınla erkeğin birbirlerini yükümlenerek bir arada yaşamaları olayına denir. Eski çağlarda günümüzdeki manasıyla bir evlilik yoktur. Cinsel münasebetler haricinde hukuksal bir kurum olarak evlilik, mal-mülk sahibi olmayla önem kazanmıştır. Mal-mülk sahibi olanlar öldükten sonra bu malları kendi kanlarından birine bağışlayabilmek, miras bırakabilmek için evlilik kurumuna hukuki bir anlam katmışlardır. Çocuklarının kendilerinden olduğuna emin olmak için eşlerini evden dışarı çıkarmamışlardır.

Engels tek eşliliğin ortaya çıkışını önemli servetlerin bir erkek elinde toplanmasından ve bu servetin başka hiç kimseye değil bu adamın çocuklarına

kalması isteğinden doğduğunu belirtir. Bunun için erkeğin değil kadının tek eşliliği gerekiyordu. Öyle ki kadının bu tek eşliliği erkeğin açık ya da gizli çok eşliliğine hiç de engel olmuyordu. Özel mülkiyetin ortadan kalkması ve toplumsal mülkiyete dönüşmesiyle kadının para karşılığı kendini satma zorunluluğu ortadan kalkacak, böylece tek eşlilik hem kadın hem de erkek için söz konusu olacaktır (Marx, Engels ve Lenin, 2008:189)

Evlenme, eski toplumlarda kadının satın alınmasıyla gerçekleştirilirdi. Yani kadın da bir mal sayılırdı. Evlilik kurumu çeşitli toplumlarda çeşitli inançlara konu olmuştur. Örneğin Venedik'te eskiden yapılan bir törenle Venedik dukası denize yüzüğünü atar ve denizle evlenmiş olurdu. Venedik sularla çevrili bir kent olduğundan dükânın denizle evlenmesinin halka uğur getireceğine inanılırdı.

Durkheim, Avustralya'nın ilk toplumlarında evlenme sınıfları olduğunu söyler. Bir fraterideki bir sınıfın üyeleri, ancak öbür fraterideki bir sınıfın üyeleriyle evlenebilirler. Her kuşak, kendinden önceki kuşaktan ayrı bir sınıfa bağlıdır. Çocuklar ana baba sınıfından farklı bir sınıfa mensupturlar, torunların ise yine ana baba sınıfına girdiğini söyler. Ozankaya evlenmeyi; bireylerin bir ev ya da aile birimi kurmalarının toplumca benimsenmiş ve yaptırıma bağlanmış biçimini oluşturan toplumsal kurum olarak, boşanmayı ise yasal olarak kurulmuş bir evlilik ilişkisinin yine yasal biçimde ortadan kaldırılması olarak tanımlamıştır (Hançerlioğlu,2007:134)

Toplumumuzda diğer toplumlarda olduğu gibi aile kurmak için bir takım ritüelleri, gelenek-göreneklere yerine getirmek gerekmektedir. İnsanları bir araya getiren ve birarada tutan insanlar arasındaki ilişkiyi ve iletişimi güçlendiren, insanların birbirlerine ve topluma karşı nasıl davranmaları gerektiğini gösteren düğün eğlencelerini toplumumuzun kültürel yapısını yansıttığı bir gerçektir.

Aile ve evlilik ritüelleri gelenek ve göreneklerin aile ile birlikte, aile arasında yapılması ya da kutsal sayılan ailenin kurulması esnasında, bir kadın ve bir erkeğin hayatını birleştirmek için, evlenmek için bir tören mahiyetinde tekrarlanan davranış biçimleri diyebiliriz. Evlilik ritüelleri, ritüelin tanımından da anlaşılacağı üzere bir başka kültürden olan bir kimsenin tam olarak anlayamayacağı ancak gerçekleştiren kişi için büyük önem arz eden, evliliği kutsallaştıran, halkın deyişiyle evliliği hayırlı ve bereketli kılan uygulamalardır.

Her toplum kimin kiminle evlenebileceğini, nasıl bir düzenle evleneceğini, evlendikten sonra kimlerle birlikte yaşayacağını, kadın ve erkeğin karşılıklı sorumluluklarının ne olacağını belirlemiştir. "Bu çerçevede evlilik biçimleri de 3 farklı ölçütte değerlendirilebilir. Bunlar; çevre, eş sayısı ve tercih ölçütleridir. Çevre ölçütüne göre evlilik biçimleri iki şekildedir. Grup içi evlenme ve Grup dışı evlenme. Grup içi evlenme, bireyin içinde bulunduğu gruptan evlenmesine denir. Geleneksel toplumlarda yaygındır ve amaç düzenin ve birliğin bozulmasının önlenmesi ayrıca bağların kuvvetlendirilmesi, mal-mülkün bölünmemesidir. Grup dışı evlenme ise

içinde bulunduğu grubun dışından biriyle evlenmesidir. Burada amaç ise farklı gruplar arasında bağ kurmak, çatışmaları en aza indirmektir.

Eş sayısı ölçütüne göre evlilik biçimleri ise; tek eşli ve çok eşli evlilikler olarak ayrılmaktadır. Tek eşli evlilik, bir erkekle bir kadının evliliği ile gerçekleşirken, çok eşli evlilik bir kadının ya da bir erkeğin birden çok eşle evlenebildiği evliliklere denmektedir. Sosyal ve ekonomik duruma göre çok eşli evliliklerin görüldüğü dönemler olmuştur. İlk toplumlarda kadın ve erkek nüfusunun arasındaki dengesizlik, savaşlar vb. buna sebep olmuştur. Günümüz toplumunda ise yaygın olan tek eşli evliliktir. Farklı toplumlara ve farklı kültürlere göre evlenmeksizin aile kurulduğu ve evlenmenin bir kural olmadığı gözlenmektedir.

Tercih ölçütüne göre evlilik biçimi ise; bireylerin daha çok çıkarına dayanan, tarım ve hayvancılıkla uğraşan toplumlarda sık görülen, kişinin kendi tercihi yerine ailenin uygun görmesiyle evlenilen bir biçimdir. Bu evlilik biçiminde amaç, aileler arasında yardımlaşma ve işbirliği ile hareket etmek ve bütünleşmenin sağlanmasıdır. Bunlar; levirat, sororat, berder usulü evlilik, taygeldi evlilik, beşik kertmesi, kuzenlerin evliliği... gibi. Levirat evlilik biçimi, erkeğin ölmesiyle karısının, kocanın erkek kardeşiyle evlenmesi; sororat ise kadının ölmesiyle geride kalan erkeğin karısının kız kardeşiyle evlenmesine denmektedir. Burada amaç eş ve çocukların, mal ve mülkün birliğinin muhafaza edilmesidir. Berder evlilik biçimi ise; evlilik çağına gelmiş oğlan ve kızı olan iki ailenin aralarında anlaşarak kendi kızlarını, oğlunu alacakları aileye vermeleri bir bakıma takas etmelerine denir. Bu evlilik biçiminde amaç düğünün masraflarından(takı, başlık parası vb) iki tarafında kaçınmak istemesidir.”(Doğan, 2009:137-138)

“Taygeldi evlilik biçimi ise ayrı cinsiyette çocukları olan dul bireylerin evlenmesi ve aynı zamanda onların çocuklarının da evlenmesi sonucunda olan evlilik biçimidir. Türk halkının bu evlilik biçimini kendinin bulduğunu söyleyen İbrahim Yasa bu evlilik biçiminin gerçekleşmesinin ardında yatan temel sebebin aynı evde yaşayacak karşı cins çocukları evlendirerek toplum baskısından kurtulmak olduğunu söyler (Zeybekoğlu Dünder, 2018:45)

## 2. BÖLÜM

### NIĞDE DÜĞÜNLERİ: DÜĞÜN ÖNCESİ

#### 2. Düğün Öncesi

##### 2.1. Düğün Hazırlıkları ve Düğüne Verilen Önem

İnsanların geçiş dönemlerinde düzenlediği eğlenceler insanların toplum yapısını, harsını, geleneklerini, göreneklerini, dini inancını en çok ortaya koyan öğelerdendir.

“Düğün tarih boyunca, Türk insanının birbirleriyle buluştuğu, kaynaştığı ve adeta mezc olduğu bir ortam olma vasfını korumuştur. Hemen hemen bütün Türk şivelerinde mevcut olan “Toyğa barsan borın bar; borın barsan orın bar.= Düğüne / ziyafete gidersen erken git, erken gidersen yer bulursun; Yamağa bir işin bulmasın; ya toyda surar ya cıyında = Dilenciye borçlu olma, ya düğünde ister ya bayramda” vb. atasözleri, geniş kitleleri bir araya toplayan düğünlerin, millî benliğin ve kültürel şuurun tesisine zemin hazırladığı gerçeğini ortaya koymaktadır”(Eker, 1998: 15).

“Türklerin yüzyıllardır sosyal hayatını süsleyen, İslamî motiflerle bezenen düğün, kendi dışında birçok geleneğin daha ortaya çıkmasını sağlamış, Türk edebiyatına, şiirine, sanatına konu olmuş, yıllarca sosyal dayanışmanın, ocak yakmanın, birlik ve beraberliğin, kaynaşmanın önemli unsurlarından biri olarak görev yapmış ve görevini sürdürmektedir”(Yakıcı, 1992: 31).

“İnsanın hayatındaki geçiş dönemlerinden biri de evlenmedir. Evlenme kızın ve erkeğin bir aile olarak toplumsal hayata katılma sürecinin başlangıcıdır. Evlenme hem bireyler arasındaki hem de aileler arasındaki dayanışmayı toplumsal ve ekonomik ilişkiyi belirleyen ve düzenleyen önemli bir olaydır. Her toplumda evlenme bağlı olduğu kültürün öngördüğü bir takım kurallara ve kalıplara göre gerçekleşir. Bu kalıp ve kurallar geçmişten günümüze gelen değişmez kurallar değildir. Bir takım ayrıntıları zamanla değişse gelse de temel yapıları geçmişte günümüze izler taşıyarak gelir. Bu yönüyle de evlenme uygulanan tören, adet, gelenek ve görenek bağlı olduğu toplumun evlenme kültürünü oluşturur”(Yeyin, 2004:100).

##### 2.1.1. Evliliğin Zamanı ve Evlenme Yaşı

Niğde'nin genelinde düğün sonbahardan sonra, Ekim, Kasım, Aralık aylarında tarlada, bağda bostanda ürünler toplanıp depolara yerleştirildikten sonra, ekmek, tarhana yapılıp, bulgur kurutulup saklama koşulları sağlandıktan sonra yapılırdı. Bu da tüm işler bittikten sonra eğlencelerin başlayacağı anlamına gelirdi.

“Eskiden düğün için fazla para harcanmazdı. Kaynananın evine gelin gidilirdi. Takılarda bilezik olmazdı, altın ve beşi bir yerde takılırdı. Durumu iyi olanlar bilezik takardı.”(Kaynak kişi:1)

Günümüzde ise düğünlerin yapılması için sonbaharı beklemeye gerek yoktur. Makineleşmeyle birlikte artık tarla işlerinde insan emeğine ihtiyaç duyulmamaktadır. Düğünler genellikle düğün salonlarında yapılır. Yiyecek içecek hazırlamak ve misafir ağırlamak için çok fazla zaman ve emek harcamaya gerek yoktur. Düğün salonları aylar öncesinde ayırtılmakta ve genellikle hafta sonuna planlanmaktadır. Düğünler genellikle haziran, temmuz, ağustos gibi yaz aylarında yapılmaktadır.

Niğde’de eskiden evlenme yaşı kızlar için 15 yaş, erkekler için 17 yaş uygun görülmekteydi. Yaş sınırı her bölge için farklılık gösterse de kızlar için, yaş ilerledikçe güzelliğin ve çocuk doğurma yetisinin azalacağı düşüncesiyle ‘evde kalmış kız’ ifadesi kullanılır ve halen günümüzde de ilk evlenme yaşı ilerlemiş de olsa 24-25 yaşını geçmiş kızlara ‘evde kaldın, ne zaman evleneceksin, turşunu mu kuracaklar’ gibi mizahi de olsa bir baskı uygulanmaktadır. Erkekler için de askerliğini yapıp gelen ya da mesleğini eline alan ve aile kurarak sorumluluğu alabilecek olan ancak halen evlenmemişlere sosyal bir baskı uygulanmakta, bu da gençlerin ya da evlilik çağına gelmiş kişilerin yaş sınırını aşmamaya özen göstermesine, ya da eş seçerken aceleci davranmasına kişinin kendisiyle ilgili komplekse kapılmasına sebebiyet vermektedir.

Kızın blüğ çağına girmesi, ev işlerinde katkısının olması, aile arasında ya da akrabalar arasında evlilik çağının gerektirdiği bir gelinlik kız rolüne bürünmesi ve karşı cinsle hayatını birleştirmek istemesi evlenecek duruma geldiğini göstermektedir. Erkek çocuğunsa, aynı biçimde akrabalar arasında ya da toplum içinde bir ailenin sorumluluğunu kaldırabilecek role bürünmesi, evin geçimine katkı sağlaması, askerliğini yapmış olması ve mesleğini eline almış olması evlenmesi için gerekli görülen kıstaslardır.

“1987 yılında evlendiğini söyleyen kişi kendi zamanında evlenme yaşının en geç 18 olduğunu, 20 yaşına girip de bekâr olan kızlara evde kalmış gözüyle bakıldığını söylemektedir.”(Kaynak kişi: 2)

Sakaoğlu; “kentlerde evlenme yaşının normal kabul edildiği çağ, kırsal kesimde kızlar için geç kalınmış olduğunu, bu nedenle kırsal kesimlerde ebeveynler tarafından 20-25 yaşına gelen kızlarına çıra demiri, sirke mayası gibi mizahi lakaplar takılırken sosyal çevre tarafından kötü düve, hırsız almaz gibi mizahi ancak sivri bir dille lakaplar takıldığını” belirtmektedir.(Sakaoğlu 1985: 323)

### **2.1.2. Akraba Evliliği**

Tanıdık ile evlenme, akraba ile evlenme, kendi soyundan biriyle evlenme biçimine akraba evliliği denmektedir. Bu, geleneksel toplumlarda sık görülen bir durumdur. Aileler çocuklarının dışarıdan biriyle evlenmesini, onların deyimiyle el ile evlenme, yabancı ile evlenmesini bir tehlike olarak görmektedir. Çocuklarını akraba

ile evlendirmek isteyenlerde ‘kol kırılır, yen içinde kalır’ gibi genel bir düşünce vardır.

“Analarımız babalarımız bizi birbirimize yakıştırdı. Zaten köyde çiftçiyiz. Hep beraber çalışıyoruz, dışarı gitmeyelim, başka sülalelere gitmeyelim, analar babalar birbirini tanıyorlar, bize güveniyorlar ondan dolayı bizi everdiler. Amcamın oğlu kocam oldu, amcam kayınbabam oldu, yengem kaynanam oldu. Şimdi mutluyum Allah sağlık versin 2 çocuğum var, ikisi de sağlıklı.”(Kaynak Kişi:7)

Altuntek’e göre akraba evliliğine sebep olan ya da hangi gruplarda akraba evlilikleri olduğunu anlatan düşüncesini şöyle anlatabiliriz: “Akraba evliliğinin daha çok az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin özelliklerinden biri olduğunu, kapalı olan toplum yapısında yaygın görüldüğünü, toplum içinde alt ve üst düzey gruplar arasında işbirliğinin az olduğunu ve güvene dayalı bir ilişki kurmadıklarını bu sebeple de en yakın çevreleri olan akraba yapısı içinde evlilik kurduklarını ve dayanışmayı sağladıklarını belirtmektedir.”(Akt. Beşpınar,2017:133)

Yemeğimizi yabancıya yedirmeyelim, soframızı, malımızı başkasıyla paylaşmayalım, aile özelimizi kimseyle konuşmayalım, zaten bize bizden başkası yaraşmaz, el kızı bizi beğenmez gibi zihniyetlerin çok olması sonucu eskiden akraba evlilikleri çokça görülmekteydi.

“Miras bölünmesin, kızımız yabancıya gitmesin diye akraba evliliği yaparlardı. Mutlu olacaklar mı olmayacaklar mı düşünen olmazdı, çocuğu sakat doğduğu için mağdur olan çok insan vardır.”(Kaynak kişi:1)

“İlkokuldan bir okul arkadaşım vardı. 10 sene olmuştur. Düğünü varmış, çağırdı, gittim. Kuzeni ile evlendirdiler. Annesi geldi biraz sohbet ettik. Akraba evliliğinden konu açıldı. Tanımadıkları adamlarla evlenip iki gün sonra mutsuz oluyorlar boşanıyorlar dedi. Ben eve yabancı sokmam ben yemeğimi yabancıyla paylaşmam diye uzun bir süre konuşmuştu. Neyse arkadaşımın art arda bir sürü çocukları oldu. Şimdi iki çocuğu da ortopedik engelli oldu. Ailesine, akrabalarına baktığımda hepsinin akraba evliliği yapmış olduğunu öğrendim. Çoğunun da engelli çocuğu var.”(Kaynak Kişi: 3)

Günümüzde eğitim düzeyinin artması, insanların sosyal ve ekonomik anlamda iyileşmesi, kadınların çalışma hayatına katılmasının artmasıyla; çocuklarının engelli olabileceği ve akraba olup ev hanımı olmasındansa kendi mesleklerine uygun eş bulma düşünceleri sonucu, akraba evliliklerinde azalma olmaktadır. Diğer yönden günümüzde akraba evliliğini tercih edenlerin maddi yönden babaya bağlı oldukları ya da bilinçli bir aile içinde yetişmedikleri gözlenmiştir.

### **2.1.3. Kız Kaçırma ve Kaçma**

Evlenecek olan kız ve erkeğin aileleri arasındaki uyumsuzluk ve anlaşmazlıklar, ailelerin çocuklarına hayat arkadaşı olacak insanları kendilerinin

belirlemek istemesi sonucunda birbirlerini seven gençlerin kendi isteğiyle kaçarak evlenmelerine sebep olabilmektedir.

“Türk kültüründe en eski evlenme geleneklerinden biri de kız kaçırma. Özellikle eski Türklerde evlenme kız kaçırma ya da yağma şeklinde oluyordu. Hatta yasal olan, uygun görülen evlenme Altay ve Yakut Türklerinde kız kaçırma şeklinde oluyordu. Manas destanında ve diğer bir çok Türk destanlarında kaçırma yoluyla evlilikten bahsedilmektedir. Kız kaçırma, erkeğin kahramanlığı ve aşkı birleştiren bir özellik görülür. Bu iki unsur Türk kültüründe çok yaygındır. Yalnız kaçırma yoluyla evlenmelerde kız çeyiz getiremez. Kızın ailesi kaçan kıza çeyiz vermez. Bu bakımdan erkeğin ailesi dezavantajlıdır. Kız kaçırma, ister tek tarafın isterse iki tarafın da rızası olsun ya da olmasın, evlenme ve bir aile kurmak amacıyla meydana gelen bir toplumsal olaydır. Evlenme çağına gelen bir kız ve erkeğin karşılıklı olarak ailelerine danışmadan yuva kurmasıdır. Kızı evinden dünürcü olarak gidip istemeden zorla ya da çeşitli yollara başvurarak ve kandırarak götürmektir.

Kız kaçırma olayının nedenleri arasında ekonomik nedenler, aile içi geçimsizlikler, halkın yönlendirmesi gibi toplumsal nedenler veya cinsel ihtiyaçların tatmin edilememesi gibi biyolojik nedenler, sevgi nedeniyle değil de anlaşmazlık içinde olan iki aileden erkek tarafının intikam duygusuyla kız kaçırması gibi psikolojik nedenleri bulunmaktadır.”(Tezcan,2003:2-5)

“Oğlana istediği kıızı vermezlerdi, yabancı derlerdi, işi yok derlerdi vermezlerdi. Kız ufak tefek elbisesini, bohçasını hazırlar, hısım akrabalarının yanına sığınırlandı. Kız tarafı gelmeden hemen nikah çıkarırlardı. Sonra anneye babaya haber gönderirlerdi. “Bundan sonra kızın bizim gelinimiz. Müsaade ederseniz elinizi öpmeye gelecekler” derlerdi. Kimi aileler bunu tatlılıkla çözer, kimi aileler arasında ise yıllarca husumet olurdu, kavgayla sonuçlanırdı, evladını reddederdi. Bu huzursuzluk gelinle damada da yansırı, asıl sıkıntıyı onlar yaşardı.”(Kaynak kişi:4)

“25 yaşında kaçarak evlenen Pınar K. Kaçma hikâyesini şöyle anlatıyor: Babam ölmüştü. Ben de İstanbul’da ablamın yanında çalışıyordum. Kaçarak evlendiğim kişi ablamın komşusuydu.2. el dükkânında çalışıyordu, orda tanıştık ve görüşmeye başladık. Bir gün seninle özel konuşabilir miyim diyerek beni yanına çağırdı. Ailene söyledim, seni kaçıracağım dedi. Kendi isteğimle beni anne ve babasının evine götürdü. Onlar da beni kabul ettiler. Nikâh kıydıktan sonra eşim ailemi arayıp biz kaçtık diyerek haber verdi. Annem bu durumu hoş karşıladı, aramızda küslük olmadı ama düğün yapmadık. Şimdiki aklım olsa kaçarak evlenmezdim. Sonrasında da zaten anlaşamadığımız için ayrıldık.”(Kaynak Kişi: 5)

“Ailemin istemediği biriyle kaçarak evlendim ama şimdi çok pişmanım. Ailemin bana söylediği her şey tek tek ortaya çıktı. Kayınvalidem ile birlikte yaşıyoruz. Evlendikten üç ay sonra eşim ile annesi arasında olan bir sorun beni ilgilendiren bir durum yokken olay birden bire bana döndü. Beni ailesine karşı korumadığı ve haklarımı savunmadığı için eşimden de uzaklaştım, evlilikten de soğudum. Ailemin yanına dönebilir miyim bilmiyorum. Onlar benim ailem kabul

ederler diye düşünüyorum ama Allah kimseyi evlenerek çıktığı kapıdan geri dönüp baktırmasın.” (Kaynak Kişi:6)

“Kızın kaçarak evlenmesinde aile kendi kızını veya oğlunu sevmediği biriyle evlendirmek isterse gençler birlikte kaçarak evlenirler. Bazen de erkek tarafı düğünün gerektirdiği masrafı karşılayamayacak durumdaysa aileler izin vermiş bile olsa kız kaçırma yoluna gidebilir. Böylece düğün yapmadan evlenmiş olurlar. Ayrı bir ev kurmayacak olmaları, geniş aile yapısında olmaları sebebiyle daha basit ve masrafsız olacaktır. Kız kaçırma dediğimizde kızın zorla kaçırıldığı anlamı çıkarılmamalıdır. Gelin kız ile damat olacak erkek kendi aralarında konuşurlar ve bir zaman belirlerler. Ve sonunda kız erkeğe kaçar. Damat olacak erkek kızı kaçırınca kendi evine götürmez, kızın ailesinin onayı yoksa kızı aramaya kalkar ve arada husumet oluşabilir. Bu yüzden yakın çevresinden ya da arkadaşlarından birinin evine sığınır. Erkek tarafının masrafları karşılayamayacak durumda olması gibi kız tarafının da maddi yetersizliklerden düğüne bir katkısı olmayacaktır o zaman da kızın kaçması, kaçarak evlenmesi istenir, erkek tarafına da haber verilir.”(Kaynak Kişi: 1)

Bahri’ye(1979:23-24) göre kız kaçırma olayı ise şu şekilde gerçekleşir: “Damat bir kıza aşık olur, kızdan da karşılık bulur. İlk örf ve adetlere uygun olarak kızı babasından ister. Eğer babasından olumsuz bir cevap alırsa birkaç defa kız isteme girişiminde bulunabilir. Eğer yine olumsuz bir cevap alırsa oğlan kıza nasıl davranacakları konusunda bilgi verir ve şu gün şu saatte şuraya geleceğim ve seni kaçıracağım’ der. Kız bohçasını hazırlar belirlenen tarih ve saatte sevdiğinin dediği yerde bulunur. Oğlan ve kız yakalanmayacakları bir yerde, akrabalarında ya da arkadaşlarında gizlenirler. Kızın ailesi kızının kaçtığı haberini alınca adli mercilere başvurur. Devlet aramaları sonucu kaçan gençleri bulur ve adalet mahkemeye çıkarır. Eğer kız mahkemede ‘ben kendi isteğimle kaçtım’ derse kız oğlana teslim edilir. Eğer ‘beni zorla kaçırdı, beni korkuttu’ derse oğlan altı yıldan 3 yıla kadar ceza görür.”

#### 2.1.4. İç Güveyisi

TDK’da“eşinin ailesinin evinde oturan damat” anlamına gelen iç güveyisi misafir gibidir, evdekiler sürekli olarak onu ağırlamaya çalışır ve bu durumdan da rahatsız olurlar.

“Kız ve oğlan birbirini sever ya da görücü usulüyle evlenmeye karar verirler. Kızın ailesi zenginse ve oğlanın ailesinin ekonomik durumu iyi değilse içgüveysi gidebilirdi. Oğlu olmayanların, başında erkek olmayanların iç güveyi aldığını da duydum. İçgüveysilik durumu erkeğin annesinin hoşuna gitmezdi. Hatta gitmemesi için çocuğunu ikna çabasına girerdi. Dışarıdan da hoş karşılanmazdı hatta iç güveyisi iç ağrısı gibi derlerdi. Her erkeğin ailesinin durumu iyi olacak diye bir şey yok. Düzen bir şekilde kuruluyor. Oğlan fakir, kız zenginse kızın evinde birlikte kalıyorlar.”(Kaynak Kişi:10)

“Kız babaları özellikle içgüveysilik durumuna karşıdır. Halbuki kız tarafı, kızlarının gelin olup evden gitmesine, evden uzaklaşmasına, başka bir aileye kız

olmasına en çok üzülen taraftır. Buna rağmen damatlarıyla birlikte yaşamak istemezler, damatlarının onurunu kırıldığını düşünürler ve bu durumu kendi ailelerine yakıştırmazlar. Kızlarının evden gelin olup gitmesine razı olurlar. Kızları evden giderken ağlarlar ama toplumun kabul ettiği yargılara uygun davrandıkları için de başları dik olur.” (Kaynak Kişi: 3)

“Erkek tarafının işi gücü, bir mesleği yoksa kız tarafının maddiyatı iyiye oğlana belki bir tarla, belki bir meşgale verirlerdi ve oğlan kızın ailesiyle birlikte yaşamaya başlardı. Kız tarafında oğlan yoksa genellikle onlar iç güveysi alırlardı. Bu içgüveysilik durumundan kimi aileler başta rahatsız olur, zamanla alışır; kimi aileler de uyumludur hiç sorun çıkarmaz.”(Kaynak kişi:2,4,5)

Günümüzde de evlendikten sonra eşinin ailesiyle yaşayan damat pek hoş karşılanan bir durum değildir. İç güveysiliğin hoş karşılanmaması bu durumun bir gelenek olmayacağı anlamına gelmemektedir. İç güveysiliğe bakış açısı, yani insanların buna yaklaşımı da bir toplumun kültürünün bir parçasıdır. Bu durum deyimlere de konu olmuştur. Türkçe’de iç güveysinin halinden biraz daha iyi anlamına gelen ‘iç güveysinden hallice’ deyimini de sıkıntılı durumlar için kullanılmaktadır.

## **2.2. Kız Beğenme ve İsteme**

### **2.2.1. Görücü Gitme: Oğlan Tarafının Kız Beğenmesi**

Eş seçme toplumdan topluma, kültürden kültüre farklılık gösteren bir durumdur. Eş seçimini etkileyen unsurlar aile yapısı, toplum yapısı, dış görünüş, yaş, din, sosyal sınıflar v.b olabilir. “Her kültürde evrensel olan kriterler olduğu gibi hangi faktörden ne kadar etkilendiği de farklılık göstermektedir. Türkiye hem geleneksel hem de modern olan nitelikler taşıdığı için gelin ve damat eş seçerken hem içinde bulunduğu sosyal çevrenin hem de kendi ailesinin onayına önem verirken öte yandan da bir aşk evliliği yapmayı istemektedir. Geleneksel değerlerin baskın olduğu ailelerde ise birey istediği eş seçerken kısıtlanmaktadır.”(Akkaya, 2018:161)

Niğde’nin kırsal kesimlerinde hatta merkezinde de halen görücü gitme, görücülük sonucu evlenme yaygındır. Niğde’nin genelinde geleneksellik ağır basmaktadır. Gençler severek evlense dahi oğlanın annesi ve varsa kız kardeşleri kız istemeden önce kızı görmeye, aile ile tanış olmaya giderler. Görücülük demek erkeğin evlenmek istediği kızın evine ziyarette bulunmak, kızı ve aileyi genel anlamda tanımak ve neden geldiklerini belli etmeleri demektir. Bu halk arasında kız bakmaya gitme, kız bulma, görücüye gitme, görücüye çıkma ya da görücülük olarak adlandırılmaktadır. Görücülük, sabah saatlerinde, kız ve ailesi hazırlıksızken ve habersiz olmaktadır.

Görücü usulü evlilik; bir oğlanın sevdiği bir kıza kendi ailesini göndermesi ya da çevresinin ve ailesinin uygun gördüğü bir kıza görücü gitmesine ve evlilikle sonuçlanmasına denmektedir.

Kendi çevrelerinden münasip bir kız bulunduğu erkeğin tarafının kadınları, genellikle oğlanın annesi, ablası veya bir büyüğü, konuşmasını bilen ya da ortalığı yumuşatıp konuyu açabilen birkaç kişiyi de alarak münasip görülen kıza görücü giderler. Görücü gitmenin amacı kızını incelemek, güzelliğini, sağlığını, oturup kalkmasını ve temiz olup olmadığını gözlemlerler.

“Genelde kız evine habersiz gidilirdi, damadın annesi, bacası bir şeyi bahane ederek(nakış, kazak örneği almak bahanesiyle) kız evine gidilir, kız kör mü, sağır mı, hizmet yapıyor mu, konuşmada sırasını, oturmada yerini biliyor mu diye gözleniyordu.”(Kaynak Kişi:1,2,8)

“Görümce beni görmeye 3 defa geldi, 3. de eşim beni görmek için kapıda beklemiş, ben onu görmemişim. O şekilde beğenmiş. Sonra beni istemeye gelmişlerdi. Kız isteme olmadan önce oğlan kızla görüşüyordu. Evlilikler ne çıkarsa bahtına usulüyle yapılırdı. Öyle haşır neşir olunmazdı.”(Kaynak kişi:7)

Niğde’de evlenme çağına gelen oğlanın annesi, oğlu için aradığı uygun gelin kızı bulunca, bu durumu kocasıyla paylaşır. Oğlan babasına direkt anlatamaz, önce annesine, annesi de oğlanın babasına anlatır. Kız için de oğlan için de bu durum halen yaşayan geleneklerimiz arasındadır. Bunun üzerine kızın ailesi ve kızla ilgili çevreye haber gönderilir, aileyle ilgili sorup soruşturma yapılır. Ailemize uygun mu, sağlığı yerinde mi, daha önce evlilik geçirmiş mi ya da toplum tarafından hoş karşılanmayan bir hikâyesi var mı, gibi konular hakkında araştırmalar yapılır. Bunun sonucunda ahlaki anlamda ve el becerisi bakımından uygun görülürse kızını istemeye karar verilir. Daha sonra, kızın ailesine haber gönderilir. Kızın annesi kocasına durumu açar, erkek kardeşi varsa onun onayı alınır ve kız isteme için aileyi kabul edecekleri oğlan tarafına haber edilir. Kız ve oğlan tarafı kız isteme için tarih belirler, sonrasında kız isteme töreni yapılır ve dünürlük başlar.

Niğde’nin kent ve kırsal kesiminde halen görücü usulüyle evlenmeler yaygındır. Gençlerin birbirini istemesi ve evlenmeye karar vermiş olsalar dahi sırf örf ve adet yerini bulsun diye görücü gitme vardır. Geçmişten günümüze geleneklerimizde değişim ve gelişim olması oldukça normaldir. Oğlan ve kızın isteklerinin ön planda olması, onların tercihlerinin ailelerinin kararlarından daha baskın olması sebebiyle görücülük geleneğinin tam anlamıyla yaşadığını söyleyemeyiz. Ancak artık gençler önce kendileri arkadaşlık kurup, tanışmakta sonrasında aileleriyle paylaşarak ve onların onayını alarak evlenmeyi tercih etmektedirler. Görücü usulü evliliği artık yerini günümüzde severek evlenme dediğimiz bir olguya bırakmıştır.

### 2.2.2.Evlenme İsteğinin İma Edilmesi

Kız ve erkek ailelerine çeşitli şekillerde evlenmek istediklerini dile getirirler. Oğlan veya kız beğendiği kişiyi annesine ya da babasına direkt olarak söyleyemiyorsa araya yengesini ya da kız kardeşini alarak ailesine söylettirir. Genelde çocuklarının evlenme isteğini ilk duyan anne olur. Anne olaylara daha ılımlı yaklaşır ve uygun bir dille kocasına durumu anlatır. Anne bu durumda adeta bir köprü görevi görür.

Erkek çocuklarının evlenmek istemesi hoş karşılanırken kız çocuklarının bu istekleri ‘ayıptır öyle şeyler ulu orta söylenmez’ gibi sözlerle bastırılır. Evlenmek isteyen kız aile içinde daha önce yapmadığı davranışlarda bulunur. Kardeşleriyle uyumsuz olmaya başlar. Ev temizliği yaparken agresif tavırlarda bulunur. Sürekli bir şikayetçi olma hali başlar.

Sakaoğlu(1985:323); erkeklerin evlenme isteğini daha çok sözsüz dile getirdiğini söyler ve özetleyecek olursak şu davranışlarda bulunduğunu belirtir: “oğlan eve her zaman geldiği saatten daha geç gelmeye başlar, yemek yerken veya diğer zamanlarda ev eşyalarını kıracak derecede agresif tavırlarda bulunur, her şeyde eksik bulmaya başlar, çok eski bir adet olan yemek yerken aniden pilava kaşık saplar, evi terk etmek istediğini, uzak diyarlara gitmek istediğini söyler, bıyık bırakmaya başlar...v.b

Günümüze nazaran eskiden kız ve erkeğin ailesine evlenmek istediğini söylemesi bunu açıkça belli etmesi hoş karşılanmazdı. Oğlan ve kızın hayatını birleştireceği kişileri bulmak ailenin, anne babanın ya da aile büyüklerinin göreviydi. Günümüzde ise artık kentleşme, hane yapısının değişmesi, eğitim düzeyinin artması ve kadının çalışma hayatına katılmasıyla ve daha bir çok nedenden dolayı gençler evlenmek istedikleri kişileri kendileri beğeniyor ve kendi tercihleri doğrultusunda evleniyorlar.

### 2.2.3. Kız İsteme

Kız isteme Niğde İl Yıllığında şu şekilde anlatılıyor: Erkek tarafı kızını münsaip gördükten sonra dünürücü giderdi. Ailede ve akrabalar arasında sözüne önem verilen büyükler ailesiyle birlikte ziyarete edecekleri kız evine haber gönderirlerdi ve hep birlikte kızın evine gidilirdi. Giriş tarzında konuşmalardan, hal hatır etmeden sonra oğlanın babası ya da bir aile büyüğü ‘Allah’ın emri Peygamberin kavli ile kızınızı oğlumuz istiyoruz’ diyerek kızını ister, kız tarafı ya da kızın babası ‘bu işler aceleye gelmez, biz bir düşünelim, kızımızın teyzesine, ağabeyine, halasına soralım, görüşlerini alalım, biz size döneriz diyerek yanıtlardı. Özellikle ‘Ne kızını ver ne de dünürü küstür’ prensibine özen göstererek erkek tarafına karşı nazik davranılırdı. Her ne kadar kızlarını vermeyecek de olsalar evlerine gelen misafiri iyi ağırlamak gerekirdi. Oğlan tarafı da ‘kız evinin naz evi’ olduğunu bilerek hareket eder, ısrarcı olmaz ve abartı davranışlarda bulunmazdı, cevabın olumsuz olması halinde birkaç

defa daha ziyaret ederlerdi, bu tekrar aileyi kızlarına rağbet olmasından dolayı gururlandırırđı.”(1997: 196)

“Cevabın olumlu olması halinde ‘Allah mutluluk versin, her iki aileye de hayırlı olsun’ denirdi. Cevap olumsuz ise de “Kapım misafirlik için her zaman açık, ama kızımı istemek için tekrar gelmeyin’ ya da “kızımın yaşı küçük” “kız evlenmek istemiyor” “kızımın sevdiği var” ya da arada husumet oluştuysa “size verecek kızım yok” gibi sözler söylenerek reddedilirdi. Cevabın olumsuz olması halinde kız istemeye gelirken getirdikleri çikolata, şeker ve hediyeler iade edilirdi”(Kaynak Kişi: 1,9)

Yıldız’a göre (Yıldız,2013:388-389) kız isteme şöyle özetlenebilir; “Evlenme zamanı gelen erkeğe, yaşına, içine aile yapısına münasip bir kız beğenilmekte bu durum da halk arasında ‘Dengi Dengine’ sözü ile ifade edilmektedir. Askere gidip gelen, mesleğini eline almış ya da evinin ekonomisine katkı sağlayan her erkeğin evlenme zamanı geldiğini, anne ve babasının da çevreden, komşudan, eşten dosttan duydukları gelinlik çağına gelmiş kızları gözlemleye başlar. Beğendiği kızlar adetlere uygun olarak oğlanın arkadaşına söylenir o da oğlana iletir. Hatta oğlanın arkadaşları aracılığıyla kimi beğendiği öğrenilir ya da bulunan kıızı isteyip istemediği ulu ortaya dökmeden öğrenilir yani ağzı aranır. Oğlanın annesi uygun görülen gelin kızın evine erkenden habersiz bir şekilde gelir, kızın bakımlı, evin, bahçenin temiz olup olmadığına bakmaya gelirdi. Kontrol ediyor gibi bir izlenim olmaması için mutlaka bir bahane ile kız evi ziyaret edilirdi. Kıız evi bu bahaneye inanmaz görücü olarak geldiğini bilirdi. Kıız misafire ikramda bulunmak için mutfağa yöneldiğinde oğlanı istiyorsa oğlanın annesinin ayakkabısını çevirir, giyimine özen gösterir, en güzel entarilerini giyer ve kendini beğendirmeye çalışır. Eğer oğlanı istemiyorsa oğlanın annesinin ayakkabısını çevirmez, suratını düşürür, hizmet etmek istemez ve giyimine özen göstermez. Bu arada oğlanın annesi evin köşelerine, görülmeyecek yerlerin temiz olup olmadığına çeşitli bahaneler öne sürerek bakar hatta halının altını kaldırarak kıız evinin temizliğe önem verip vermediğini öğrenmeye çalışır. Tüm araştırmalar sonucunda kızın uygun olduğu düşünülürse dünürcü gidilir ve kıız ve ailesi de isterse kıız isteme olur.”

“Oğlan evi tarafından kıız evi naz evi diyerek hareket edilir. Kıız isteme ziyaretleri birden fazla kez yapılır, iki tarafın da olumlu görüş belirtmesi sonucu şerbet günü dedikleri bir gün tayin ederler. şerbet gününden önce kıız tarafına şeker, çikolata ve altın yüzük hediye olarak gönderilir. şerbetin içileceği yani sözün verileceği güne karar verilir. Belirlenen günde oğlan tarafı kıız tarafının evine akrabalardan önem verdikleri bir büyük ile giderler. Kıız tarafı da kendi akrabalarından önem verdikleri bir büyükle oğlan tarafını kabul eder, kahve içilir kıız isteme töreni başlar. Oğlan evinden sözü dinlenen bir büyük “Allah’ın emri Peygamberin kavli ile kıızınızı oğlumuzu uygun gördük, ya da kıızınızı oğlumuzu istiyoruz diyerek sözü kıız tarafına bırakır. Kıız tarafındaki büyüklerin uygun görmesiyle ‘hayırlı olsun’ denir ve eğer bir hoca, imam varsa dualar okunur. Dua okunduktan sonra şerbet ikram edilir” (Akgümüş, 2002:154)



Fotoğraf 1: Kız isteme töreni

Tuzlu kahve çok eskiden kızın oğlanı beğenmediği zaman yapılmış. Kız isteme töreni sırasında damadı alıcı gözüyle inceleyen ve kahve pişirmeye giden kız eğer damadı beğenirse kahvesini şekerli yaparmış. Damadı beğenmediği zaman da kahvesine tuz koyarak damada gereken mesajı iletirmiş. İkram edilen kahveyi içen oğlan ise tuzlu kahve gelmesi halinde bu işin olmayacağını anlamış. Önceden bu gibi sözsüz davranışlarla kalp kırmamaya özen gösterilirmiş.

Günümüzde gelin adayının damat adayına tuzlu kahve yapması ve damat adayının tuzlu kahveyi içmesi her şartta hastalıkta sağlıkta onunla yaşamaya razı olduğunun bir göstergesi kabul edilmekte ve diğer bir deyimle testten geçirilmektedir. Tuzlu kahve ikramı da geleneklerimiz arasında anlamı değişen bir ritüeldir. Tuzlu kahve mizahi anlamda ikram edilmekte, kız isteme töreninin küçük bir eğlencesi olarak uygulanmaktadır.

### 2.3. Söz Kesme

Söz kesme, söz verme, dönürcülüğün başlaması, kız isteme töreninden sonra olumlu cevap verilmesiyle başlamaktadır. Kız isteme sonrasında anlaşılan ailelerin, diğer akrabalarını da çağırarak hem onlara duyurma hem de söz verme işini vurgulama amacıyla söz kesimi yapılmaktadır. Söz kesiminde kıza yüzük takılır, işin adı konur, kızın başı bağlandı denir ve karşılıklı alınacak hediyeler konuşulur.

“Söz kesme kız tarafının olumlu cevap verdiği, kızlarını verdikleri, oğlan ve kızın evlilik yolunda ilerleyecekleri anlamını taşır. Hediyeler, takılar, alınacak esbap, giyim kuşam konuşulur ve kız evinde yenilen yemekten sonra şerbet içimi olur. Söz kesimi ailelerin kaynaşması, anlaşma için orta yolun bulunması ve ilişkilerin pekişmesi açısından önem arz etmektedir. Söz kesildikten şerbet içildikten sonra misafirlere peşgir adı verilen ağız silmek için kullanılan mendiller dağıtılır. Peşgir aynı zamanda bir hediye görevi de görmektedir.” (Kaya, 1996: 24)

“Söz kesildiği zaman ise mutlaka tatlı bir şeyler yenmekte ya da içilmektedir. Şerbet, lokum, tatlı, kahve, çay içilmektedir. Pek az yöremizde ise yemek yenmektedir. Bazı yörelerimizde şerbet içimi için ayrı bir günde, ayrı bir tören yapılmaktadır.” (Nahya, 1987: 259)

“Kız tarafı, kendilerine kız isteme amacıyla birkaç defa gelen oğlan tarafına nezaketen ve uzatmadan uygun cevabı verir. Bazı durumlarda daha çok kırsal kesimde araya tanıdık birkaç kişi alınarak haber gönderilir. Araya tanıdık birilerini koyarak haber gönderme işi genelde kız tarafının oğlan evine olumsuz cevap vereceği hallerde uygulanır ve erkek tarafının defalarca gelmesini istemedikleri için “biz size haber göndeririz” diyerek uygun bir dille durum anlatılır. Erkek tarafı da reddedildiğinin farkına böylece varır. Cevabın olumlu olduğu durumda ise söz kesme yapılır.”(Sakaoğlu 1985: 325)

“Kız isteme işi bittikten sonra ve kız ve oğlan tarafının cevabı söylendikten sonra ‘şerbet’ adı verilen bir tören ile söz günü belirlenir. Şerbet içmeden önce kız tarafına, kahve, çikolata, şeker ve altın yüzük gönderilir ya da altın yüzük eve geldiğinde takdim edilir. Şerbet günü her iki tarafın da uygun olduğu bir tarihte yapılmak üzere kararlaştırılır.”(Kaynak Kişi: 10,11)

“Söz kesme kız evinde olurdu. Hediye götürülmezdi. Ağız tadı diye tatlı(baklava, kalburabastı vs.) götürülürdü. Nişan günü kararı alınırdu. Esbab, çamaşır gibi neler alınacağı konuşulurdu. Söz kesildikten, yüzükler takıldıktan sonra gelin kızın başına beyaz tülbent atılırdı. Bundan sonra başı bağlı anlamına gelirdi.”(Kaynak kişi:12)



Fotoğraf 2: Söz kesimi

“Söz yüzüğünü aile içinde saygı gören veya o mahalledeki hoca takardı. Söz yüzüğü kıza takılırdı, oğlana takılmazdı. Yüzükler takıldıktan sonra önce kızın babasının ve annesinin eli öpülürdü. Oğlan ve kızın birbirlerini tanımaları için 3 – 6

ay gibi kısa bir süre verirlerdi. Kızı kaçırmamak için hemen nişan koyarlardı.”(Kaynak kişi:2)

“Eğer kız tarafı, kızlarını vermeye karar verdiyse ve kızın da gönlü varsa bir sonraki ritüel olarak söz kesimi olur. Erkek tarafı aile büyükleriyle, oğlanın ailesiyle kız evine gider. Kız evi de gelecek olan misafirler için hazırlık yapar, yemekler hazırlanır. Erkek tarafı gelirken eli boş gelmez, mutlaka kıza ve ailesine hediyeler getirirler. Söz kesiminde imam da bulunur herkesin görebileceği şekilde kız ve erkek oturabileceği bir yer ayarlanır, imam dua okuduktan sonra yüzükleri takar. Daha sonra geline alınan hediyeler verilir, takılar takılır. Hazırlanan yemekler yenir ve sonrasında herkes dağılır. Söz kesme günü düğünün yapılacağı tarih belirlenir, oğlan ve kız tarafının alacağı ev eşyaları konusunda anlaşma yapılır.” (Akgümüş, 2002:154)

Özer’in Niğde’nin evlilik kültürüne yönelik çalışmaları sonucu edindiği bilgileri şöyle yorumlayabiliriz; “Niğde’nin Altunhisar ilçesinde ve bazı köylerinde söz kesimi günü başlık parası alındığı olmuştur. Başlık parasının ne kadar olduğuyla ilgili net bir bilgi olmadığını, oğlan evinin ekonomik durumuna göre bir miktar belirlendiğini, para yerine küçükbaş hayvan ya da arpa, buğday verildiğini belirtir. Söz kesimi olduğu gün tatlı yendikten sonra yüzükler takılır, oğlan evinin alacağı hediyeler, takılar ve aynı zamanda nişan günü kararlaştırılır. Altunhisar’ın bazı köylerinde başlık parasının halen alınmaya devam ettiğini, hatta isminin süt hakkı olarak değiştiğini, süt hakkı denenmesinin sebebi olarak da ‘kızına bundan sonra ben bakacağım hakkını helal et anlamına geldiğini’ belirtmektedir. ‘Tatlı’ dedikleri söz kesme gününe her iki tarafın akrabaları ve köy halkının tamamı davet edilmiştir. Gelen misafirlere de lokum, tatlı, şeker ikram edilmiştir.”(Özer, 2007:82)

“Söz kesmeye ağız tatlısı da deriz. Ağız tatlısının yeneceği gün erkek tarafı kız evine çeşitli hediyelerle gider, içecek, çikolata, tatlı alınır. Kız isteme o gün gerçekleşir. Allah’ın emriyle kız istenir. Kız ve oğlan gelen misafirlerin ellerini öper. Aile büyükleri de Allah mutluluk versin hayırlı olsun diyerek güzel dileklerle sarılırlar. El öpmeden sonra yüzükler takılır. Baklava ve içecek ikram edilir. Aile büyükleri nişan tarihini konuşur ve belirler. Hangi çeyizlerin yapılacağı, verileceği kararlaştırılır. Başlık parası ise alınmazdı.”(Kaynak Kişi: 2)

Günümüzde Niğde şehir merkezinde ise söz kesme kimi ailelerde kız istemeden sonra yüzüklerin takılması ve tatlı yenmesiyle, kimi ailelerde ise kız isteme töreninin yapıldığı gün, söz günü kararlaştırılıyor, daha fazla akraba, yakın çevre çağırılıyor, tatlı yeniliyor, yüzük takma gerçekleşiyor.

#### **2.4. Nişan Töreni**

Niğde’nin ilçelerine ve köyelerine göre küçük farklılıkları olan bir merasimdir. Bazı yörelerde “küçük nişan” ve “büyük nişan” olmak üzere iki şekilde yapılır. Söz kesiminden sonra, evliliğin önemli ritüellerinden biri olan ‘nişan’ yapılır. Nişan, bazen yalnızca yakın akrabaların çağırıldığı küçük bir merasim şeklinde yapılırken bazen de büyük bir salon tutularak gösterişli ve daha fazla masraf gerektirecek

şekilde ve tüm akrabalar çağırılarak yapılır. Ailelerin ekonomik durumuna göre hem nişan hem de düğün büyük merasimlerle yapılabilmektedir.

Nişan töreni genellikle kız evi tarafından düzenlenir ve bazı yörelerde masrafları kız tarafının karşıladığı da görülür. Nişan salonu tutulacaksa ücretini kız tarafı öder. Ancak genelde nişanda masraflar oğlan tarafına aittir. Nişandan evvel kız ve annesiyle varsa kız kardeşiyle nişan için alışverişe çıkılır. Alışverişte kıza ve kızın yakın akrabalarına nişan için giyecekler, hediyeler alınır. Kız evi de oğlana ve oğlanın yakın akrabalarına giyecek alır. Kıza alınan hediyeler süslemeli, gösterişli bohçalar içerisinde konularak kız evine gönderilir. Kız evi isterse ya da öyle kararlaştırıldıysa damada da nişan bohçası hazırlanır. “Bohçayı akrabalarından biri götürürdü, bohçayı götüren kişiye bahşiş verildi. Gelen bohçalar tek tek açılıp gelenlere gösterilirdi, bu şekilde kızın nişanlanmış olduğu da tescillenirdi.”(Kaynak kişi:1,4,5)



Fotoğraf 3: Köy yerinde nişan yüzüklerinin takılma merasimi



Fotoğraf 4: Niğde Merkez’de salonda nişan yüzüklerinin takılma merasimi

Nişan takmaya fazla kalabalık yani çok uzak akrabalar çağrılmaz; nişan töreninde kız tarafının ve oğlan tarafının en yakın akrabaları bulunur. Nişanlılık süresinin uzun tutulması hayırlı sayılmadığı için özellikle erkek tarafı hemen düğün hazırlığını yapmaya başlar. Nişanlı kalma süresi ailelerin durumuna bağlıdır. Ailelerin ekonomik durumuna bağlı olarak bu süreyi ne kadar uzatacaklarına karar verirler. Gelenekselliğin ağır bastığı dönemlerde nişanlı çiftlerin birbirleri ile görüşmeleri ayıp olarak telakki edilirken, günümüzde nişanlı çiftlerin görüşmesi hatta birlikte vakit geçirmeleri hoş karşılanmakta olup geleneksel aileler de dahi çiftlerin yakın akrabaların da bulunduğu bir ortamda görüşmeleri sağlanmaktadır. Nişan atan çiftlerin köy içinden birisi ile evlenmesi zor olduğundan nişanlı çiftlerin yalnız bırakılmaya özen gösterilirdi. Nişandan sonra bazı yörelerimizde ‘dini nikah’ kısılmakta, evlilik kırsal kesime göre gerçekleşmiş olduğu için çiftler birbiri ile rahatlıkla görüşebilmekte ve vakit geçirebilmekteydi.

“Nişan töreni hem gençlerin birbirini tanınması, uyum sağlayıp sağlamadıklarının öğrenilmesi hem de kızın ailesine maddi yönden zaman tanımak için yapılmaktadır. Nişan töreninde takılan takılar verilen hediyeler kızın çeyizinin tamamlanmasına yardımcı olmak için verilmektedir. Gençlerin uyum sağladığının anlaşıldığı vakit düğüne kadar geçen sürenin uzatılmamasına dikkat edilir. Geçen vakit arttıkça olumsuzluklar meydana geleceğine, çevre tarafından yapılan eleştirilerin, nişanlı çiftlerin aklını çeldireceği düşünülmektedir.”(Kaynak Kişi:2,3)

#### **2.4.1. Nişan Eğlencesi ve Nişan Yüzüklerinin Takılması**

“Nişanda oğlan evi kız evini alışverişe çıkarır. Ailenin büyükleriyle birlikte gelin kıza nişan elbisesi, ayakkabı, terlik, iç çamaşırı, çanta ve kozmetik ürünleri alınır. Kıza ve oğlana takılacak olan nişan yüzükleri alınır. Yüzükler karşılıklı alınır. Kız nişanın yapılacağı gün saç yapımı ve makyaj için kuaföre götürülür, imkân yoksa kız evde hazırlanır. Nişan merasimi genellikle davul- zurna çalgıları eşliğinde yapılır. Ancak hoca çağırılarak mevlüt okutulduğu da olur. Nişan günü yakın akrabalar tepsi tepsi baklava getirir. Üzerine de kırmızı örtü örter. Bir tepsi üzerinde kırmızı kurdeleyle bağlanmış nişan yüzükleri gelin kızın arkadaşı ya da yakın bir akrabası tarafından getirilir. Kızın varsa görüncesi yoksa erkek evinden bekar bir kız da tepsiyi tutabilir. Çifte nişan yüzükleri takılır. Nişan kurdelesini yüzükleri takan kişi tarafından kesildikten sonra bekârlar kurdeleden küçük kesikler alarak yutarlar ya da saklarlar. Darısı bana da olsun diye. Sonra gelin kıza takılar takılır ve akrabalar “Allah tamamına erdirdin” diyerek çifti tebrik eder adından evlere dağılırlar.”(Kaynak Kişi: 3)

“Nişan kız evinde ya da mahallede geniş bir alan varsa orda yapılırdı, nişanın salonda yapıldığı çok nadir bir durumdu. Kadınlar evde def çalar, şarkı, türkü söyler oynarlardı gelin kız da ortalığı şenlendirerek oynardı, erkekler de dışarıda otururlar, sohbet ederlerdi. Gelenlere ikram olarak lokum, bisküvi, meşrubat ve gülsuyundan yapılan şerbet dağıtırlardı. Oğlan ve kıza birbirlerini tanımaları için nişanlılık süresi olarak 6 ay, 1 yıl gibi kısa bir zaman tanınırlardı.”(Kaynak kişi :13)

“Şerbet içme denilen Nişan töreni iki şekilde olurdu. Birincisinde tarafların yakın akrabaları bir araya toplanır mütevazı bir tören yaparlardı buna Cep Kahvesi

de derlerdi. İkincisi ise tüm akrabaların çağırıldığı törendir. Bunun için oğlan evi kız evine çikolata, şeker, kahve, lokum, sigara, kibrit gönderir bunların davetlilere yetecek olmasına özen gösterilirdi.



Fotoğraf 5: Niğde Merkez’de bir Nişan fotoğrafı

Nişandan birkaç gün önce pazardan birlikte gidilip beğenilip alınan elbiseler ‘okuyucu’ dedikleri bir kadınla kız evine gönderilir kız evinin okuyucuya bahşiş vermesi adet edinilmişti. Nişan günü geldiğinde oğlanın annesi kız evine gider, birlikte oturulur, sohbet edilir ve kahveler içilirdi. Aile büyüklerinden biri, ‘hayırlı uğurlu olsun, Allah tamamına erdirsin’ temennisiyle kıza yüzüğü takardı. Gelen misafirlere şeker tutulurdu. Kız önce kayınpederinin ve kayınvalidesinin sonra da babasının annesinin orada bulunanların ellerini öperdi. Gelen misafirlerden bir büyük “otur kızım” sözünü üç defa tekrarlar, kız ardından yerine geçerdi. Nişan bittikten sonra kaynaşmak için iki tarafın da yakın akrabaları birbirlerini ziyaret eder, hatta bu ziyaretler yemekli olurdu.”(Niğde İl Yıllığı, 1997:196-197)

“Önceden nişanlı çiftler evlenene kadar görüştürülmezmiş. Nişanlılar yalnız başına bırakılmaz ve birbirlerine yaklaştırılmazmış. Ancak gizliden gizliye ailelerin yanında görüşüp konuşabilirlermiş. Günümüzde nişan eğlencesinde nişanlı çiftler el ele tutuşup halay çekip oynayabilmekte romantik bir tören düzenleyebilmektedir. Kız, oğlanın annesinin ev işlerine yardım edebilir, ancak annesinin ve babasının izini olmadan hareket etmez. Kız nişanlısının evine giderse ona hediyeler verilir. Şenlikli bir ortam oluşur. Nişanlılar birbirlerinin ailelerini karşılıklı olarak ziyaretler eder ve gönül kazanmak için birbirlerine hediye verirler. Nişanlı çiftler yalnız bırakılmazlar. Erkek nişanlısını görmeye giderken kızın annesine ve kardeşine yani ailesine hediyeler alır. Erkek, nişanlısının evine sık sık varmaz zaten buna da izin verilmez. Bu durum sosyal çevre tarafından kınanır, hoş görülmez. Ancak arayı açacak kadar da bu süre uzatılmaz.” (Koç, 2006:1409)

Günümüzde Niğde’de nişan ya aile içinde yakın akrabalar arasında yapılacak bir törenle kutlanır ya da bir salonda yapılır. Bazen de bir küçük bir salonda kısıtlı sayıda davetliye verilen bir yemek şeklinde olur. Evde ya da küçük toplantı şeklinde yapılan çok yakınların katılacağı nişanlar için davetiye bastırılmaz. Davet ya telefonda ya da bizzat gidilerek yapılır.

Nişanlıların görüştürülmeme durumu eskide kalmıştır. Gençlerin flört sonucu evlenmeye karar vermeleri ve zaten severek ve görüşerek evlenmeye karar vermeleri nişanlı çiftlerin görüştürülmemesini anlamsız kılmıştır. Bu sebeple aileler tarafından gençlere hareket özgürlüğü verilmiştir. Birlikte bir çok etkinlikte bulunabilir sinemaya, tiyatroya gidebilir, eğlencelere katılabilirler. Nişanlı çifte verilen bu görüşme özgürlüğü genelde kızın ailesinin aile yapısına, hoşgörüsüne ve bakış açısına bağlıdır. Nişanlıların sık sık birbirlerinin evlerine çağrılmaları, ikramda bulunmaları normal karşılanır, ancak geceyi aynı evde geçirmemelerine dikkat edilir. Damat olacak oğlan nişanlısının gönlünü kazanmak, sevdiğini belli etmek ve sevgi bağına güçlendirmek için kızın yaş gününde ona çiçek, parfüm ya da ilgisini çekebilecek küçük bir hediye alabilir.

#### **2.4.2. Nişanın Bozulması Durumu**

Eskiden olduğu gibi günümüzde de nişanın bozulmasını gerektiren durumlar olabilir. Birbirini tanıma evresi olan nişanlılıkta gençler birbiriyle uyumlu olmadıklarını düşünerek ayrılabilir veya eskilerin deyimiyle nişan atabilirler. Eskiden gençler ‘artık herkes duydu, etraf ne der kaygısıyla’ uyumlu olmasalar bile nişan atmaya çekinmekte ve evlenmekteydiler. Ancak günümüzde kişinin kendi mutluluğu daha önemlidir. Eğitim seviyesinin yükselmesi de bunu etkilemektedir. Herkes yanılabilir ve yanlış kararlar verebilir. Ömür boyu mutsuz olmaktansa ayrılmak her iki taraf için de en uygun olandır. Çevrenin sorularına, baskısına uzun uzadıya cevap vermektense ‘Anlaşamadık, ayrıldık’ demek daha doğru olacaktır. Bu konuyu irdelemek de görgü kurallarımıza aykırıdır.

“Nişanlı çiftlerin anlaşamaması ya da uyum sağlayamamaları sonucu nişan atarlar ve nişanı atan taraf verdiği tüm hediyelerden vazgeçer.”(Kaynak kişi: 1,2,3,4,10,11)

“Biz 6-7 yıldır görüşüyorduk. Ailelerimize evlenmek istediğimizi söyledik. Nişan yaptık. Aileler anlaşamadı bu bize de yansıdı. Nişanı karşı taraf attı yani oğlan tarafı. Tüm hediyeleri getirdi. Adetlere göre bana alınanları götürmesem de olurdu ama ben istemedim ben de bana alınan her şeyi oğlan tarafına verdim.” (Kaynak Kişi:14 )



saklanan yerden çıkarılır ya da kapının önünden çekilir ve çeyizi almaları sağlanır. Çeyiz götürülürken, yine kızın çeyizinin olduğu sandığın üzerine kız evinden biri oturur, kalkması için bahşiş verilmesi gerekir. (Kaynak Kişi: 2,3,12)

“Gelin kıza ailesi tarafından çeyiz verilmesi gerekir. Çeyizde mutlaka bulunması gereken eşyalar arasında yorgan, 10’ dan az olmayacak şekilde yastık, iki üç battaniye, işlemeli namazlık, mutfak eşyaları, ocak, vitrin içine koyulması için süsler, çamaşır makinesi, fırın ve tüp vardır. Geline de oğlana da ‘şu kadar çeyiz yapacaksın’ diye bir kaide yoktur. Ailelerin maddi imkanları elverdiğince çeyiz yaparlar ve karşılıklı zorlamayla hediyeleşme olmaz.”(Kaynak Kişi: 3)

“Damat olacak erkeğe de ailesi tarafından da çeyiz verilir. Erkeğin ailesi beyaz eşyayı ve mobilyaları satın alır. Oğlanın annesi yatak yorgan hazırlar ya da hazır alır. Kimin ne kadar çeyize katkıda bulunduğu yazılmaz, bazı yörelerde nadiren görülen bir şeydir. Kızın çeyizi düğün öncesinde mutlaka sergilenir, sergilenirken eksik olan eşyalar çeyiz görmeye gelenler tarafından hediye edilir.” (Kaynak Kişi: 3,4,14)

Eskiye nazaran çeyiz hazırlama artık oldukça azalmıştır. Ancak Anadolu’nun çoğu yerinde olduğu gibi Niğde’nin bazı yörelerinde de kız çocuğu doğduğu andan itibaren geleneksel olarak çeyiz hazırlığı başlar. Çeyiz hazırlama, çeyiz sergileme geleneğinin halen uygulanıyor olması kültürümüzün özgünlüğü açısından önemlidir. Çeyizin sergilenecek olması, işlemelerin gösterişli, emek ve zaman isteyen eşyalar olmasını sağlamıştır.

“Bu çeyiz ürünleri içerisinde işlemeli yatak takımları, koltuk üzeri dantel takımları ve büyük masa örtüsü, işlemeli, örgü ya da dantel kırlentler, işlemeli mutfak takımları, emek isteyen iğne oyası, mekik, mil ve tığ oyalı rengarenk yazmalar, işlemeli namazlık, kışlık yün çoraplar, halı, kilim ve örgü paspas yer almaktadır. Bu ürünlerin içerisine konularak götürüldüğü sandık, ahşaptan olur ve üzeri oyma şeklinde süslü olur.”(Kaynak Kişi:4)

## **2.6. Kına Gecesi**

### **2.6.1. Kına ve Önemi**

“Kına Türk inanç sisteminde adanmış olmanın işaretidir. Türk inancına göre o işareti taşıyan canlı cansız olması fark etmeksizin onların kutsal olduğu düşünülür ve dokunulmazlık kazanır. Bu işaretin bulunduğu eşyalara, nesnelere dokunmak uğursuzluk ve olumsuz sonuçları beraberinde getirir. Bu nedenle kurban edilecek hayvanlara, askere gidecek delikanlıya, evliliğe adım atmış genç çiftlere kına yakılır.” (Kalafat 1998: 166- 167)

“Düğünlerimizin bu kadar hareketli olmasının yani kızların mum yakarak gelin kız etrafında dönmesi, renkli ve işlemeli giysiler giyilmesi, bindallının kırmızı olması, kına yakılması ve şarkılar türküler söylendikten sonra ağıt yakılarak herkesin

ağlatılması, renk ve ateşe tapınma ile ilgili kutsal örf ve adetlerin devamıdır. Zamanla ilk anlamını yitirmekte ve bir ritüel olarak yapılagelmektedir. Kınanın Kâbe'den geldiği inancı ile kınanın dinî bir anlam taşıması, gelinin süslenmesine hayır katacağı ve onun kutsal bir önem kazanmasını sağlamıştır. Kınanın renginin yeşil olmasının, ezilip yakıldığı zaman kırmızı bir renge dönüşmesinin ve kendine özel bir kokusunun olmasının uğur getireceğine inanılmaktadır. Bu sebeple bayramlarda, düğün eğlencelerinde, özel günlerde genç kızların, gelin olacak kızların, ellerine, ayaklarına, saçlarına kına yakmalarının uğur getireceğine inanılmaktadır. Bazı yerlerde erkeklerin de serçe parmaklarına kına yakmaktadırlar.” (Ataman; 1992:7-8)

### **2.6.2. Kına Yakma, Gelinin Ağlatılması ve Kına Gecesi Eğlenceleri**

Düğünlerin en renkli, en şatafatlı anı kına geceleridir. Bu gecede gelin ve damadın eline kına yakılır, çalgılar çalınır, eğlenilip oynanılır, düğün yemekler yenilir. Niğde Merkezde ve ilçelerinde kına gecesinde yapılan uygulamalar, oynanan oyunlar, çalınan şarkılar benzerlikler göstermektedir.

Düğünden bir gece önce kadınlar arasında ve kız evinde yapılan eğlenceye kına gecesi denir. Düğünden bir gün önce düzenlenen kına gecesine evlenecek kız, bindallı denilen o geceye özel bir elbise giyerek katılır. Oğlan evinin kadınları ve her iki tarafın akrabaları gelin evine toplanırlar. Misafirlere tepsi tepsi çerez, kurabiye, tatlı ve içecek olarak şerbet ikram edilir. Gelin kız, ellerindeki mumları yakan bekâr kızların arasında kına yakılacak odaya ya da herkesin daire şeklinde oturduğu meydana gelir. Çalgılar çalınır, oyun havaları eşliğinde oyunlar oynanır. Gelin kızın sağ eline kına yakılır. Yakılan kına üstüne altın konularak kırmızı, pullu bir mendil ile bağlanır. Kına gecesi için satın alınan kuruyemiş misafirlere ikram edilir. Gelin kızın eline kına yakılırken türküler söylenir, ağıtlar yakılır. Gelin kız ağlatılmaya çalışılır. Niğde türküleri eşliğinde halay çekilir, oyunlar oynanır.



Fotoğraf 7 : Bindallı giymiş gelin kız

“Kınayı erkek evi getirir ve kına suyla iyice karıştırılır ve ortaya toplanır. Kına geniş, herkesin görebileceği bir tepsiye konur ve üzerine mum dikilir, etrafı da mumlarla çevrilir. Gelin kızın başına kırmızı bir örtü serilir. Kına başının üstünde dolaştırılır. Kınayı getiren kişi türkü söyler ve kadınlarda kızın etrafında dönerek oynar. Daha sonra gelinin kırmızı örtüsü açılır ve eline kına yakılır. Bekâr kızlar da kısmetlerinin açılması için ellerine kına yakarlar. Geline kına yakılırken adet gereği gelin başta elini yumar. Kaynanasından altın ister. Altını gören gelin eline kına yakılmasına izin verir. Gelinin kınası yakılır ve avucuna altın konur. Kına yakma işlemi bittikten sonra erkek tarafı gider ve damat olacak erkeğe kına yakarlar.

Gece saat on ikiye bire kadar erkek evinde düğün, eğlence yorulana kadar devam eder.”(Kaynak Kişi:2)



Fotoğraf 8: Evde yapılan bir kına gecesi

“Kınayı ya oğlan evinden sevilen yakın birisi ya da varsa eltisi yakar. Kına yakan kişinin başı bozulmamış(ayrılmamış), mutlu evliliği olan biri olmasına özen gösterilir.” (Kaynak Kişi: 7)

“Yakılacak kınayı oğlan evinden kaynana hazırlar. Erkek tarafı kına gecesinde gelin kızın başına kırmızı örtü atarlar. Kınadan önce ya kendileri kına kesesi işler ya da pullu küçük kırmızı keseler satın alınır.” (Kaynak Kişi: 2,3,7)

“Çarşamba günü akşamı kız evinin akrabaları uygun bir ev ayarlarlar, kız güzelce süslenirdi. Gelin kızın arkadaşları da bindallılarını giyerek geceye gelirlerdi. Oğlan evi, çalgılar, arkalarında erkekler, en arkada kadınlar herkesin toplandığı eve gelirlerdi. Evde bulunanlar gelen misafirleri karşılayarak çalgıcıları ve erkekleri bir yere, kadınları da ayrı bir yere alırlardı. Gelin yüzünde duvağı kapalı şekilde çıkar, odanın ortasında kırmızı örtülü bir şekilde gelin otururdu, ışıklar söndürülür karanlık bir ortamda mumlar yakılıp loş bir ışık sağlanır, ağıtlardan kendisine uyanı söyleyerek ağlamaya başlardı. Genç kızlar oradan ayrılırken, onlara ‘darısı başına’ derlerdi.” (Niğde İl Yıllığı, 1973)

“Kına yakma bittikten sonra Niğde’nin Kemerhisar beldesinde eğlence şu şekilde devam eder: Kınanın yakıldığı günün gecesinde damadın sağdıç ve yakın arkadaşları, büyük bir ev ayarlar ya da geniş boş bir alanda öğleden sonra toplanırlar, çalgı eşliğinde yemekler yenilir, içkiler içilirdi. Bu eğlencede önemli görev sağdıcıydı. Sağdıç damattan sorumlu olduğu için, özellikle onun çok içmemesine ve eşyalarına ve bedenine bir zarar gelmemesine dikkat ederdi.”(Koç,2006:159)



Fotoğraf 9 :Kına yakıldıktan sonra yüz açma

“Kına evlenecek olan kız ve oğlanı gelebilecek zararlardan, kötü gözden, nazardan ve şerden korumak amacıyla yakılmaktadır. Kına geline ve damada yakıldıktan sonra kınaya gelen tüm misafirlere de dağıtılmakta ya da orada kına yakma işlemi yapılmaktadır.”(Kaynak Kişi:8)



Fotoğraf 10: Kına yakma

### 2.6.3. Kına Gecesinde Söylenen Türküler, Maniler ve Ağıtlar

“Kına yakılırken ağıt yakılır:

Uzun olur gemilerin direği

Yanık olur kız anasının yüreği

Keklik gelir seke seke

Ayağında gümüş toka

Ben anamdan ayrılmazdım

Ayırıldılar çeke çeke

Çattılar çatı daşını

Kurdular düğün aşını

Çağırın kızın gardaşına

Yaksın elinin kinasını

Mor keçeyi koyamadım

Annem sana doyamadım

Çok seviyorum babam seni

Ben gidiyorum diyemedim

Kına yakılırken ağıtlar söylenir, bekâr kızlar kına tepsiyiyle gelinin etrafında dönerken tepsiyi de başının etrafında daireler çizer. Damada da kına yakılır. Kıza kına yakan yakın eş, dost damada da kına yıkar. Damadın sağdıçlarına ve isteyen diğer bekârlara kına yakılır. Darısı bulaşsın, darısı onun başına da gelsin diye.”(Kaynak Kişi:8)

#### **Kına yakılırken söylenen türküler şöyledir:**

“Çakmak çakmaya geldik

Kına yakmaya geldik

Ayşe teyze ağlama

Kızın almaya geldik

Bahçenizde gün var mı?

Gül dibinde yol var mı?

Akşam misafir olacam

Evinizde yer var mı?

Kınayı getir aney

Parmağın batır aney

Bu gece misafirem

Koynunda yatır aney

Yüksek yüksek tepelere ev kurmasınlar

Aşrı aşrı memlekete kız vermesinler

Annesinin bir tanesini hor görmesinler

Uçanda kuşlara malum olsun ben annemi özledim

Hem annemi hem babamı ben köyümü özledim

Babamın bir atı olsun binse de gelse

Annemin yelkeni olsa açsa da gelse

Kardeşlerim yollarımı bilse de gelse

Uçanda kuşlara malum olsun ben annemi özledim

Hem annemi hem babamı ben köyümü özledim.”(Kaynak Kişi:8)

**Kına gecesi manileri;** (Yıldız,2013:414)

“Yarım elmayı yarıştırdık,

Meşelerde meşelerde

Bütün elmayı bölüşürdük,

Güllab dolu şişelerde,

Dertlerimizi üleşirdik,  
İki eli koynunda, Anam anam  
Anam ağlar köşelerde.  
Al menevşe yere değer,  
Elimden tutun babam  
Mor menevşe boyun eğer,  
ateşlere attın babam,  
Ne diyelim gelin anam,  
Elinen bir oldun da,  
Bizim kader böyle gider,  
Seyrime baktın babam.

Mercimeğim kile kile,  
Çubuğum yok yol üstüne uzatam,  
Doldururlar sile sile,  
Üstüne takatim yok yollarımı gözetem,  
Ben annemden ayrılmazdım,  
Emsalim yok seni ona benzetem,  
Ayrırdılar bile bile, ağabeyim, ağabeyim,

Damınızda omuydum,  
Evinizde yük müydüm?  
Bir kız idim, çok muydum?  
Anam anam

**Eğer kızın babası ölmüşse:**

Sarımsağım sağ içinde  
İğne sapladım pırtığa  
Yüreğim yok yağ içinde,  
Gilaptan isledim saltaya,  
Cümle meclisler kurulmuş,  
Aslan babam olmayınca  
Benim babam yok içinde  
Niye getirdiniz beni ortaya

**Annesi ölmüşse;**

Adana'dan gelir hıyar,  
Gümüş çakı ile soyar,  
Usul vur tefci tefini,  
Kara yerde anam duyar.

Kına gecesine gelin kız hazırlanırken, saçlar çoğu zaman uzun olduğundan kesilirdi. Saçı kesilmesi esnasında söylediği gibi tören esnasında da şu dörtlük söylenirdi:

Dama koydum, dolu testi,  
Seher yeli devre esti,  
Anam kıyamadığın saçlara,  
Eller makas vurdu kesti.

**Gelinin varsa kız kardeşi:**

Çattılar ocak taşını  
Kurdular düğün aşını  
Büyüttüler evler yakışığı  
Küçüktür evler bulaşığı

**Gelinin komşuları:**

Kınan kutlu olsun

Ağzın tatlı olsun

Bu gün gidiyormuşsun

Günün kutlu olsun

**Erkek evi:**

Kız anası kız anası

Hani bunun öz anası

Çağırın gelsin kız anasını

Vursun gitsin kınasını

**Gelinin annesi:**

Evimin önü kavak

Kavaktan dökülür yaprak

Uyan yavrum oldu sabah

Kız anası kız anası”

### 3. BÖLÜM

#### DÜĞÜN

##### 3.1. Düğün Eğlenceleri(Gelin hamamı, Gelin alma, Kuşak bağlama)

“Önceden düğünler perşembeden pazara kadar sürerdi. Perşembe gününden önce esbap almaya giderlerdi. Önceden geline alınacak, damada alınacak kıyafetlere esbap derlerdi. Perşembe günü kız evinden kim isterse hamama gider. Tüm giderler kız tarafı tarafından ödenir. Hamama giderken def darbuka çalarak hamama gidilir. Hamama giderken de yolda karşılarına kim çıkarsa gelin kız el öper.

Cumartesi günü gündüz benek atma günüdür. Benek atıldıktan sonra gelenlere çerez dağıtılır. Tandır ekmeği, leblebi ve kuru üzüm dağıtılır. Önceden düğünlerde peşkir denilen önlük giyerlerdi. Tandır ekmeğini, kuru üzümü ve leblebiyi bu peşkirin önünde bulunan cebin içine koyarlardı. Cumartesi akşamı oğlan evi kız evine kına yakmaya gelirdi. Kız tarafı gelen misafirlere çerez dağıtırdı. Kına gecesinde gelin kızın ve damadın arkadaşları oynarlar, düğünü şenlendirmeye çalışırlar. Evin önünde kadınlar arasında kına yakılır. Fertekte genelde düğünler yazın yapılır evin önü müsaitse düğünler evin önünde yapılır. Kınayı oğlan tarafı getirir. Kızın yakın arkadaşları ya da hısım akraba kınayı yoğurur. Herkes eline biraz kına alır ve gelin kızın etrafında dönülür. Şimdiki gibi paket ya da tepsi üzerinde gelmezdi. Geline kına yakma merasiminde gelin avucunu açmaz, hediye ister. Gelinin kaynanası avucuna çeyrek altın veya yarım altın koyar ve kına yakılır. Damada da aynı şekilde kaynanası kına yakar. Dul insanların ya da evliliği mutlu olmayan insanların gelinin ve damadın eline kına yakmasına izin verilmez. Evliliğinde daha mutlu olanlar tercih edilirdi. Gelin kız kına elbisesi ve bindallı giyer. Kına yakılacağı zaman elbisesini değiştirir bindallı giyer. Üstten cepkenli altta uzun etek olur. Kına yakıldıktan sonra erkek evi gider, ama kız evinde eğlencelere devam edilir. Kınanın yakıldığı gece kızın arkadaşları gelin kızla birlikte yatar, geceyi birlikte geçirirler.

Kına gecesinden sonra adam asma oyunu oynanırdı. Kız tarafındaki büyükler, hısım akrabalarından oyunu oynamak isteyenler darbuka ve defle gecenin 2'sinde 3'ünde evleri gezerler, adam asmaya gidiyoruz diye. Kapıyı tıkladırlar. Adam asmaya geldik, bize hediye vereceksiniz derler. Ekibin başındakinin elinde küçük ip olur, şaka mahiyetinde ev sahibinin başına geçirilir. Seni asacaz, eğer kurtulmak istersen bize hediye vereceksin veya gelin kıza hediye vereceksin. Hediye olarak para, horoz ya da koyun verilirdi. Gönlünden ne koparsa verirdi. Toplanan hediyeler gelin kızın evine götürülür. Kız tarafının mutfağına katkı sağlanırdı. Ya da verilen para ile bakkaldan çerez alınırdı. Gecenin bir yarısında, uyuyan kişiyi uyandırırıyorsun ve herkes hoşgörüyü karşılardı herkes kapısını açardı kız evine hem katkı sağlardı hem de eğlenirdi. Kapıyı açmayan kişilerin kapısının altına küçük bir saman koyup kapısının köşesini yakarlardı onlar da bunu sabırla karşılardı ve eğlenirlerdi.

Damadın yattığı ev aranırdı, bulalım da bahşiş alalım diye. Damat bir tanıdığı evinde gizli bir şekilde kalırdı. Yanında da sağdıç olurdu. Sağdıçın görevi

damadın ayakkabısını, ceketini çalmasını diye koruma görevi görürdü. Sabaha kadar erkek evinde içki içilirdi. Takım çalgı sabaha kadar çalardı.

Pazar günü sabah içki içenler ayıksın diye tarhana çorbası ikram ederlerdi. Çorba içildikten sonra Pazar günü sabah damatla birlikte erkek tarafından gitmek isteyen kişiler takım çalgı dedikleri klarnet, darbuka, cümbüş ve keman ile hamama giderlerdi. Hatta sadece klarnetçi dama çıkardı, erkek tarafı hamama gidecek diye uzun hava çalardı, hamama gitmek isteyenleri davet ederdi. Damat evinde tarhana çorbası içtikten sonra takım çalgıyı çala çala hamama giderlerdi, kız tarafından hamama çerez ve şerbet gönderilirdi. Hamamda bir yandan yıkanır bir yandan çerez yerler, şerbet içerlerdi. Şerbet ve çerezi getiren çocuklara bahşiş verilirdi. Hamamdan dönüşte de aynı şekilde takım çalgı çalardı. Çalgı çalarak kız evine gidilirdi. Kız tarafı masa kurardı evin önüne. Her masaya birer rakı koyulurdu. Gelenlere içki verilirdi. Sonrasında gelin alma için erkek tarafından diğer misafirler de gelirdi. Kızın kuşağı babası tarafından bağlanırdı. 3 kere belinden çevirir öyle bağlardı bir yandan da dua ederdi. Gelinin babasının kırmızı kuşak bağlaması damada “Kızımın namusuna bugüne kadar ben sahip çıktım. Bundan sonra sana emanet ediyorum” demektir. Bu kuşak kızın gittiği evde çözülür. Eğer babası yoksa erkek kardeşi ya da dayı, amca bağlardı. Kuşak bağlanırken bilezik ya da altın takmak isterlerse takarlardı.

Kız evi ayrılığın verdiği hüznle mahzun olurdu. O esnada orada bulunan herkes çok etkilenir ve ağlamaya başlar. Odaya gelen damat ve gelin alkışlar eşliğinde dışarı çıkar.

Oyun havası oynama faslı bittikten sonra takım çalgı ‘kalk gidelim’ havası çalardı. Sözsüz bir oyun havasıydı. O çalgı çalmaya başladı mı erkek tarafı gitmek için ayaklanırdı. Gelini çıkarırlardı, hocanın arkasına düşerlerdi. Önde çalgı çalardı, arkada hoca dua ederdi. Damat çalgının arkasında arkadaşlarıyla oynayarak önden giderdi. Gelin en arkada görümcelerle kol kola gelirdi. Hoca caminin önünden geçerken ‘Berekeeeeet versin’ diye bağırırdı ve yolda giderken gelinin başına buğday, para, şeker atarlardı. Çocuklar kimi havada yakalar kimi yerden toplardı.

Gelin oğlan evine ya yürüyerek ya da arabayla, davul zurna eşliğinde götürülür. Konvoy yapılarak gezilir. Gelin oğlan evinin kapısına gelince arabadan inmeden önce, gelinin yakınları oğlanın babasına; “indirmelik ne veriyorsun?” diye sorarlar. Tarla, ev hayvan ne varsa indirmelik olarak verirler. Sonra altın takarlar.

Gelin oğlan evine getirildikten sonra birlikte eve girerler. Hali vakti iyi olanlar gelin oğlan evine girmeden önce ayağına koyun keser. Kesilen kurbanın kanından gelinin alnına sürülür. Koyun kesildikten sonra gelin, koyunun etrafında 3 kez döner. Testi kırardı, bütün kırgınlıklar dışarda kalsın diye.



Fotoğraf11 : Gelin testi kırarken

Evin kapısından girerken kapının üstüne bal sürdürürlerdi, mutluluk olsun ağızlarının tadı iyi olsun diye. Gelin eve gireceği sırada gelinin yüzüne ayna tutarlardı yüzü aydınlık olsun diye, eline kuran verilir inancı, hayırlı bir gelin olsun diye.



Fotoğraf 12 : Geline kuran ve ekmek verilirken

Gelin eve girerken o esnada evin önünde çalgı çalar, şenlik devam eder, oyunlar oynanır. Eve giren gelinin yüz açımı yapılır sonra gelin damadın koluna girer. Birlikte avluya çıkarlar. Gelin önce kayınbabası ve kaynanasının sonra da gelen misafirlerin elini öperler. Avluda gelinle damada bir masa kurulmuştur.

Masadaki yerlerine otururlar. Masaya geçtiklerinde oğlan evinin takı takması için atkı atılırdı. Takı haricinde havlu ve yazma da hediye edilirdi. Oğlan evine kız tarafından bir ya da iki kişi gelirdi. Gelin kız yalnızlık hissetmesin diye. 1-2 saat durur sonra geri giderdi. Düğünde mutlaka sağdıç olurdu. Damadın 2 sağdıç varsa sağdıçlarından biri evli kişilerden, diğeri de bekâr kişilerden olmak üzere iki sağdıç olurdu. Tabi ki buna tam anlamıyla uyulmayabilirdi. Genelde tek sağdıç olurdu. Gelinin de ya teyzesi ya da yengesi sağdıç olurdu. Hediyeler verildikten sonra düğün dağılmaya başlardı, hısım akraba hayırlı olsun diyerek düğün evinden ayrılırdı.



Fotoğraf 13: Gelin kız kapının üstüne bal sürerken

Pazar gecesi damat yemeğini yedikten sonra arkadaşlarıyla birlikte camiye yatsı namazını kılmaya gider. Yatsı namazından sonra gelin kendi odasına çekilir. Buna gelin kapama derler. Damadın arkadaşları damadın peşine düşerler hayırlı olsun diyerek güç olsun diye sırtına vururlar, damat ve gelin gerdek gecesine girer.”(Kaynak Kişi:3,5,6)

“Düğünden sonra gençlerin bir araya gelmelerine “gerdek” denir. Gerdek medeni ya da imam nikâhından sonra gerçekleşir. Böylece, gelin ve damadın evliliği hem topluma hem yasalara uygun olarak gerçekleşmiş olur. Türk kültüründe imam nikâhlı kıyan çiftlerin evli olduğu kabul edilse de yasalarımız çerçevesinde devletin evlenme memurunun karşısında ve adetlere uygun olarak kıyılan nikâhı evlilik için geçerli saymaktadır. Yasalara göre geçersiz olmasına rağmen, imam nikâhı denilen dini nikâh yaygınlığını sürdürmektedir.”(Örnek, 2000: 197)

“Damada gerdeğe girmeden önce maddi ve manevi destek olan arkadaşlarına da şerbet dağıtılır. Sabaha karşı ‘biz gelinimizden memnunuz’ diyerek kız tarafına,

kızın annesine hediye verilir. Pazartesi sabahı yine yüz açımı yaparlar. Çalgı olmaz ama kız tarafından ve erkek tarafından misafirler gelir, otururlar, sohbet ederler. Düğünden 3 gün sonra oğlan tarafı kız tarafını yemeğe çağırır. 2-3 gün sonra da kız tarafı oğlan evini yemeğe çağırır. Akrabalık yerleşsin, gelişsin, kaynaşma olsun diye bu yemek davetleri yapılır.”(Kaynak Kişi:1,2,4,10)

“Gelin kendisine alınacak olan kıyafetleri beğenip, alınan kumaşlar dikildikten sonra düğün töreni başlar. Oğlan tarafı kız evine, sabun, kına, para göndererek gelin kızın ve akrabalarını, arkadaşlarını hamama gönderirdi. Hamam eğlencesine hep birlikte gidilirdi. Kızın annesi hamam sahibinin yanına oturur, gelen bekâr misafirlere sabun ve kına verir hamamdaki eğlenceyi yönlendirirdi. Hamama girerken geniş havuzun etrafında sıraya girilir, kız evi tarafından gönderilen hediyeler hamamcıya verilir. Gelin kız hamamın ortasına geçer, ud, tefin ve diğer çalgıların eşliğinde oynardı. Gelin kızın güzelliğinin görülmesi için dolandırılırdı. Gelin kız da biraz utanarak biraz eğlenerek ortama ayak uydurmaya çalışırdı. Kız dolanırken gelin kızın başına para saçılır, kız yıkanmak için hazırlanır ve hamama girilirdi.

Çeyiz sandığı Salı günü gönderilirdi. Herkes hediyesini alıp gelirdi. Çeyizdeki eksiklikler tamamlanırdı. Çarşamba günü Kız Yanı diye de adlandırılan bir gelenek yapılırdı. Kızın evi müsaitse evinde, evi uygun değilse bir yakının evinde bir araya gelinir çalgı çalınırdı. Kızı yakın arkadaşları giydirir, süsler, hazırlar, gelin kızın ayağının altına bir sini koyarlar öyle hazırlarlardı. Daha sonra gelin kız, akrabalarının ellerini öper, saygı gösterisinde bulunur, namaz kılar gibi iki elini göğsünün üzerine koyarak divan dururdu. Gelinin bulunduğu yere gelenlerin elini öper, geline otur denirse yerine geçer ve gelen misafirlerin karşılanması bu şekilde sürerdi. Akrabaların hepsinin gelmesiyle çerez denilen sininin ortasına büyük bir tabak ya da tepsi içinde şeker, leblebi, kuru üzüm ve ekmeği dörde koyarlardı. Oraya gelen konuklar kıza hediye verirdi. Yakın akrabalar da Benek denilen bir takıyı ya da parayı verir veya kimsenin görmeyeceği şekilde kızın annesinin eline tutuşturulurdu. Oğlan tarafı Benek denilen törene gelir ancak benek atmazdı.

Çarşamba günü akşamı kına gecesi için kız evi ayarlanırdı. O günün gündüzünde erkekler arkadaşları ve akrabalar ile eğlenceye gider, yemek yerler ve içki içerlerdi. Sağdıç damada sahip çıkar onu korur ve kollardı. Damadın sarhoş olmasını engeller kendisini rezil etmesine izin vermezdi. Bu içki içme eğlenme törenine samah denirdi.

Kız tarafı Perşembe günü öğleden sonra damada iç çamaşırı, sigara, çakmak, gömlek, çorap, tesbih, traş takımı ve parayı gönderirdi. Damat birkaç yakın arkadaşıyla giyinme odasına gelir ve bohçaya bakardı. Önce gömleğini çıkarır, annesi ve babasıyla birlikte yaşayan bir çocuğa gömlek giydirilir ondan sonra damat giyerdi.

Perşembe günü sabahında damat, sağdıç, yakın arkadaşları ve çalgılarla birlikte hamama giderek temizlenirler ve eğlenirlerdi. Hamamı damadın yakın

arkadaşlarından veya yakın akrabalarından biri ayarlar, hamama gelen misafirlerin sabun, çay, kahve ve yıkama paralarını hamamı ayarlayan karşılardı. Hamamda temizlendikten ve eğlendikten sonra hep birlikte çalgı bir yandan çalarken eve gidilirdi. Varsa görümce, oğlanın babası ve yakınları gelin alma için hareket ederlerdi. Gelin alma iki şekilde gerçekleşirdi. İlki kız çeyizleri ile birlikte tahtirevanla(yürüyen taht anlamına gelmektedir) diğeri ise yürüyerek gitme idi.

Sonraki gün gelinin yüz açımını yaparlardı. Oğlan evinde bir yandan çalgı çalarken kaynana gelinini yanına oturtur veya ayakta divan durur, gelen herkesle selavatlaşır kendinden yaşlıysa ellerini öper, bu merasimde bittikten sonra düğün biter.”(Niğde İl Yıllığı,1997:197)

Bir başka anlatım ise şöyle yapılır: “Damadın ailesi kız evine gelir, düğün yapmak için izin alır. Kızın ailesi düğün için izin verdiği günden bir iki gün önce erkek tarafından birkaç kişi bir arabayla gidip kızın çeyizini alır eve getirir. Çeyiz oğlan evine götürülmeden önce kız evinde sergilenir. Çeyiz kız ve erkek evi tarafından ortak yapılır. Çeyizde bulunan eşyalar gelin evden çıkarken eş zamanlı olarak erkek evine götürülür ve orada da gelen misafirlere karşı sergilenir.

İki tarafta düğün için hazırlıklara başlar. Erkek evi pazardan esbap, hediye anlamına da gelen “dimlik” alır. Dimlik denilen bohçada çorap, iç çamaşırı, havlu gibi eşyalar bulunur. Bu dimliği kız evi eş, dost, hısım akrabalara verir. Bu bir çeşit düğün davetiyesi anlamına gelmektedir. Dimlikten alan düğüne gelirken kızın çeyizine hediye alıp gelmesi gerekir. Yani dimlik bir nevi takas yöntemidir. Düğüne hediyesiz gelenler hoş karşılanmaz.

Erkek evi düğün için bir çalgı takımı ayarlar ve çalgının çalmaya başlamasıyla düğün başlar. Birkaç gün öncesinden de kız evinin çatısına ya da yüksek bir yere bayrak asılır. Bu ordaki evin düğün evi olduğunu gösterir. Erkek tarafı yakın akrabalarından birine bayraktarlık görevini verir. Bu bayraktar da erkek evine gider ve evin çatısına ya da penceresine bayrağı asar. Bayraktar bayrağı korumakla görevlidir. Eğer bayrağa sahip çıkamazsa ve başkaları kaçırırsa kaçırın kişinin istediği parayı vermekle yükümlüdür. Bayrak kız tarafına getirildiğinde bayraktar onu başkasına verir. Kız evinde de bayraktar bayrağı başkasına kaptırmamak için sahip çıkar. Bayrak, gelin oğlan evine geldiğinde ve damat gerdeğe girdiğinde asıldığı yerden indirilir. Çalgı önce gündüz erkek evinde başlar. Bayrak önce erkek evine dikilir. Erkek evinde yemekler yenilirken kız evinde de misafirler tarafından hediyeleşme başlar. O gün boyunca saz erkek evinde çalmaya devam eder ve düğünün birinci günü bu şekilde biter.

Düğünün ikinci günü damat misafirlere yemek ikram edilmeden önce güvey giydirme yapılır. Damadın giyeceklerini kız tarafı alır ve bunu kızın erkek kardeşi veya yengeleri aracılığıyla erkek evine gönderilir. Buna “bohça” denmektedir. Bohçayı iki kişi kız tarafından getirir. Öğle namazı kılındıktan sonra hocayla birlikte camiden çıkılır ve erkek tarafına gidilir. Erkek tarafında bayrak yemeği denilen bir yemek sofrası kurulur. Bohçayı getirene erkek tarafı bahşış vererek bohçayı alır.

Bohçada damadın kıyafeti, ayakkabısı, traş takımı, havlusu ve çorabı gibi eşyaları vardır. Damat giydirme yemekten önce yapılır. Bunun için damat sağdıçın yanında olmak üzere birlikte kibleye karşı oturtulur. Hoca dualar okuyarak damadı giydirir. Daha sonra yemek yer. Yemekte genelde etli bulgur pilavı, etli nohut yemeği, tarhana çorbası, pirinç pilavı, salata, meşrubat ve tatlı olur. Yemeğin yanına içecek olarak mutlaka meşrubat ikram edilir. Yemek yenildikten sonra takı merasimine geçilir. Gelen misafirler damada hediyelerini verirler, takılarını takarlar. Takı merasiminden sonra damat aile büyüklerinin başta olmak üzere misafirlerin elini öper. Daha sonra kız evine giderek gelin kıza takılar takılır. Erkek evi kız evine gelirken baklava getirir ve yemek yerler. Bir süre çalgı çalınır, oyunlar oynanır, eğlence olur. Daha sonra çalgı toplanır ve düğün alayıyla birlikte erkek evine tekrar gidilir. O günün akşamında ise erkek evinden kadınlar kınalarını alarak gelin kıza kına yakmak için kız evine gelirler.

Düğünün üçüncü günü gelin alma günüdür. Sabah erken saatlerde erkek evinde yine çalgı çalmaya başlar ve öğlene kadar devam eder. Daha sonra erkek evi kız evinden izin alarak çalgı takımıyla birlikte kız evine gelirler. Damat tarafı ayarladığı arabayla kız evine gelir, damadın yanında sağdıç da bulunur. Düğün kız evinde devam eder. Kız evinin büyükleri gelin kıza ‘ne bağışlayacaksınız’ diye sorarlar. Onlar da bir damat bağışladıklarını söyler. Ancak kız evinin beklediği cevap bu olmaz ve istediği şeyleri söyler. Bu istekler arasında hayvan, tarla ve ev olabilir. Erkek evi uygun olan isteği kabul eder ve gelini alırlar. Damat, gelin ve sağdıç arabaya binerler ve köyde gelini dolaştırmaya çıkarırlar. Kız evi gelin almaya gelen araçlara havlu bağlar. Daha sonra gelin çıkma vakti gelir ve gelinin babası gelinin beline kırmızı bir kuşak bağlar.



Fotoğraf 14: Gelinin beline kuşak bağlanırken

Gelinin babası bu kırmızı kuşağı kızının beline üç kere sarar ve üçüncüsünde düğüm atar. Düğüm atılırken gelinin annesi, babası ve akrabaları yanında dururlar, ağlarlar ve ağıtlar yakarlar. Eski ve günümüzdeki ağıt örnekleri şu şekildedir.

Gelin:

Çalıydım, çırpıydım ayağınıza dolaşırdım

Ha dediğiniz yerde hizmetinize ulaşırdım

Damınızda ot muydum?

Anam Üstünüzde yük müydüm?

Anam Bir kızdım çok muydum? Anam

Anne:

Çay başında çıra yaktım yanmadı

Arkadaşlarına yaktım girmedi

Kardeşine mektup attım gelmedi

Atladım çıktım

Sofrada kaldı kaşığı

Kızıdır evin yakışığı

Gelin:

Al güvercini boğazladım

Baltasını tuzladım

Yavaş gelin seğmen ağalar

Ağa babamı özledim

Ağa babama mektup attım değmemiş

Yolu uzak gelememiş

Anne:

Kıyamadım gül kızımı

El kapısına saldım

Giydirip boynuna bakamadım

Yedirip ağzına bakamadım, kuzum!

Gelin:

Atımım getirin binek taşına

Elim ulaşmazsa eğer kaşıma

Kardeşimi getirin atın başına

Ayrıca gelin çıkarken mani de söylenir;

Gelin kınan kutlu olsun

Hem orada hem burada

Gelin ağzın tatlı olsun

Hem orada hem burada

Erkek tarafı gelinin çeyiz sandığını almaya gelir. Gelinin varsa kız kardeşi veya arkadaşı sandığın üstüne oturur. Bahşış almadan da sandığın üstünden kalkmaz.

Erkek evi mutlaka bir bahşış verir ve çeyiz sandığını alırlar. Sonra erkek tarafı gelin kızın babasından izin alarak gelini çıkarırlar. Gelin almaya damat geldiğinde yine kapı açılmaz ve para istenir, bahşış alınmadıkça kapı açılmaz. Bu işi gelinin varsa kardeşi yapar. Damadın verdiği bahşış az bulunursa kapı yine kapalı tutulur. Damat istenilen parayı verdikten sonra kapı açılır ve gelin damadın koluna girerek dışarı çıkarlar.

Daha sonra düğün alayı evlerine dağılır. Gelin arabasıyla gelin dolaştırılırken arabanın önü çocuklar tarafından kesilir ve zarf içine konulan paralardan istenir. Sağdıç zarfa koyduğu parayı arabanın önüne geçen çocuklara verir. Dolaşma bittikten sonra camiye gelinir ve dualar edilir. Damat camiye girdiğinde ayakkabıları şaka olsun para alalım diyerek çalınır ve saklanır. Damat para vermediği müddetçe ayakkabılar geri verilmez. Camide dualar yapıldıktan sonra erkek evine gelinir. Gelin eve girerken buğday, üzüm, bozuk para ve şekerin olduğu bir tabak gelinin kafasına serpilir. Bozuk paranın serpilmesi maddi sıkıntı yaşamasınlar diye, bulgurun serpilmesi de rızıkları bereketli evlilikleri hayırlı olsun diyerdir. Gelin eve girerken kapının önünde testi kırar. Ayrıca gelinin eline bal verilir ve kapının üst tarafına sürer. Tatlı dilli olsun diye. O gün oğlan camiye namaz kılmaya gider. Namaz kıldıktan sonra damat eve gelir ve gerdeğe arkadaşlarının sırtına vurmasıyla girer.”(Kaynak Kişi:4,5,6,12,13,14)

“Çağımızdaki değişiklikler bazı konularda kendini açıkça hissettirmektedir. Artık çiftler ve aileler düğün için bir hafta gibi bir zaman ayıramamakta, 2 güne sığdırmaktadırlar. Kız arama, kız isteme durumlarının formalite olduğu, gençlerin ailenin onayını almaksızın görüşmeye başladıkları ve nişanlılık denilen dönemin flört şeklini aldığı görülmektedir. Gençlerin kendi aralarında verdikleri karar ebeveynler tarafından onaylanması ile evliliğe atılan adım sağlamlaşmış olmaktadır. Anne ve babaya bu durum uygun bir dille anlatılmakta ve hatta erkek anneleri oğullarının beğendiği kızlar ile tanışmakta ve bir bağ kurulmaya çalışılmaktadır. Aile büyükleri de gençlerin evlenme isteğini kabul edince kız isteme ve nişan merasimleri art ardına gelmekte ve nişan aileler arasında yapıldığı gibi salonlarda davetliler önünde de gerçekleşmektedir.

Nişandan sonra karşılıklı gidip gelmeler ve düğün merasiminin yeri, zamanı ve hangi davetlilerin çağırılacağı konusunda birlikte anlaşmaya varılmaktadır.

Artık düğünler bir haftaya yayılmamakta düğünden bir gün önce kına gecesi yapılmakta ya da bekârlığa veda partisi düzenlenmektedir. Bekârlığa veda partisinde de kına yakma yapılabilmektedir. Düğün günü de nikâh memuru karşısında nikah kıyılmakta ve misafirler takısını takmaktadır.

Genellikle bir günlük merasimle yani bir gecelik eğlenceyle; nikâh düğün salonlarında yapılmakta, sazlı sözlü eğlenceler eşliğinde oyunlar oynanmakta halay çekilmekte romantik dans müziği eşliğinde dans edilmekte ve evlenme töreni son bulmaktadır. Düğünden bir gün sonra ya da bir süre sonra balayı için tatile gitmek, ortamdaki uzaklaşmak ve dinlenmeye çekilmek geleneklerimiz arasında bulunmaktadır.”(Eriş, 2015:161)

### 3.2. Düğünlerde Yardımlaşma, Misafir Ağırılama ve Düğün Yemekleri

Kültür, bir toplumun yaşam şeklidir. Bir toplumdaki yenilen yiyecekler, içilen içecekler bu yiyeceklerin sunumu, ikramı ve nasıl tüketildiği o toplumun yemek kültürünü gösterir. Yemek kültürü denildiğinde sadece hangi yemeklerin yapıldığı değil, o yemeklerin hangi amaçla hazırlandığı ve nasıl bir düzende yenildiği de akla gelir. Kültürel özellikler toplumdan topluma hatta aynı toplum içinde kentlerinde ve kırsal kesimlerinde değişiklik gösterir. Kültür özellikleri diğer toplumlarla girilen ilişki, iletişim ve teknoloji sayesinde farklı biçimlerde etkilenme yaşar ve değişim başlar. Bu değişim toplumların yemek kültürünü de etkiler ve geliştirir ve katkı sağlar.

Yemek kültürü bir toplumun değerlerini ortaya çıkarma yönünden önemli bir etkidir. İnsanların geçiş dönemlerinde sergilediği yemek kültürü sadece karın doyurma amacı gütmemekte, toplum içindeki dayanışmayı da birlik ve beraberliği de sağlamaktadır.

Anadoluda gelenekselliğin baskın olduğu yerlerde insanların sosyal hayatlarının bu geçiş dönemlerinde yaptıkları eğlenceler ve ritüellerle şekillendiğini görmekteyiz. Sosyal hayatları içinde toplumsallaşmanın, değer yargıları çerçevesinde gelenek göreneklere uymanın ne kadar önemli bir yeri olduğunu yaşantılardan görmekteyiz. Bu ritüeller sayesinde insanlar birbirine saygı ve sevgiyle sarılmış ve dayanışmayı artırmıştır. Bu dayanışmayı sağlarken kendi çıkarını gözetmeden, sadece iyilik yapmak ve yardımlaşmak adına herkese evinin kapısını sonuna kadar açmıştır. Bu durum büyük bir özveri istemektedir. Ve hala da günümüzde bu gönül genişliğini korumakta, yardımseverliğini muhafaza etmektedir.

Niğde’de yemek kültürü sadece bir temel ihtiyacı karşılamaktan farklı olarak toplumda birlik ve beraberliği sağlamada önemli bir görevi bulunmaktadır. Dayanışmayı sağlar, insanlar özveri sınırlarını zorlayarak onların bir arada kalmasına zemin hazırlar.

“Rahmetli amcamın düğününde çevreden, eşden, dosttan, akrabalarından 60 tane tepsi ekmeği, 4 tepsi de baklava getirmişlerdi. Düğün boyunca sürekli yemek yapıp düğün evine getirirlerdi. İlçeden, köyden bile çıkıp gelse eşeğine yüklerdi baklavasını ya da ekmeğini düğün evine katkım olsun diye onca yola katlanırdı. Her öğün yemek olurdu. Karnı aç olan düğün evinde yemek olduğunu bilirdi, hiç kimse çekinmezdi. Yine bir düğün evine büyükçe bir dana getirmişlerdi, kesilsin de yensin diye. Önceden yardımlaşmayla düğünler daha kolaydı şimdi sadece şehir dışından gelenlere yemek veriliyor. Düğün sahibi yalnız bırakılıyor.” (Kaynak Kişi: 5)

“Önceden 30-40 kişilik düğün sofraları olurdu. Masa yoktu. Büyük taslara yemekler doldurulurdu. Herkes hep birlikte yedi. Dışarıdan gelen misafirler 1 hafta düğün evinde kalırdı. Onlara sürekli yemek verilirdi.”(Kaynak Kişi: 1)

Yemeğe bismillah diyerek başlanır, yemekten sonra sofraya dua edilir:

“Yarabbel alemin bize verdiğin çeşitli nimetler için sana sonsuz hamd senalar olsun. Nimetini daim, vatanımızı kaim, nesillerimizi lim eyle yarabbi. Bu ziyafeti hazırlayanların vücutlarına sıhhat, geçmişlerine rahmet, rızıklarına bereket ihsan eyle yarabbi.

Dinimize selmet, imanımıza kuvvet ve bizlere iki cihan sadeti ihsan eyle yarabbi. Nimetlerine karşı layıkıyla şukredemediğimiz için dert verip, derman aratma, kıtlık verip açlıkla kutsal vatanımızı, asil milletimizi ve biz aciz kullarını terbiye eyleme yarabbi.” (Kaynak Kişi: 8)

Yemek yerken ailenin bir araya gelmesi ve tüm ailenin bir sofraya etrafında toplanması birlik beraberlik anlamında çok önemli bir ritüeldir. İnsanların ilişkileri sağlamlaşır. Aynı sofraya etrafında toplanma daha çok köylerde uygulanmakta, günümüzde bireyselliğin artması ve herkesin kendi planını yapması bu birleştirici gücü olan geleneği zayıflatmaktadır. Günümüzde yemek saatleri aile bireylerinin bir araya gelerek muhabbet ettiği ve düşüncelerini, problemlerini anlattığı ortamlar haline gelmiştir. Yemekler genelde mutfakta yenmekte ve herkesin aynı tabaktan yediği dönem geride kalmıştır. Artık sofraları bakır tabaklar değil yüzlerce çeşidi olan porselen tabalar süslemekte ve tahta kaşıkların yerini de metal kaşıklar almıştır.

Düğünde, hazırlanan yemekler gelen misafirlere ikram edilir. Yemekler çok çeşitli olur. Niğe genelinde tarhana orbası, etli kuru fasulye, taze fasulye, sulu köfte, pilav, komposto ve dolma, sarma yapılırdı. Dışarıdan gelen herkes 1 tepsi baklava getirirdi.

Niğe'nin Bor ilçesinde ve köylerinde ise sulu köfte, zml kuşbaşılı sulu yemek, şehriye orbası, yayla orbası, yoğurt orbası, hoşaf, irmik helvası, et haşlama, muhacirlerde ise keşkek yapılırdı.

Günümüzde ise düğünlerde genellikle daha ekonomik ve ikramı kolay olduğundan kıymalı pide, ayran ve tatlı ikram edilir. Düğün yemeklerinin hazırlanışı genelde düğün evinde yardımlaşarak yapılırdı. Bu yardımlaşma ile kişiler arasında sevgi, saygı, dayanışma ve kaynaşma sağlanır.

### 3.3. Dügünlerde Çalınan Şarkılar, Oyun Havaları

#### Aksineye Vardım

Ak sineye vardım (annem annem)  
Koyun yaymaya (ey ey)  
Koyun değil merem (annem annem)  
Yarı görmeye (aslanım)

Bilmem hayal mıdır (annem annem)  
Bilmem düş müdür (ey ey)  
Mektubun gelmiyor (annem annem)  
Yollar kış mıdır (aslanım)

Yine yeşillendi (annem annem)  
Niğde bağları (ey ey)  
Bize mesken oldu (annem annem)  
Gurbet elleri (aslanım)

#### Bağa Girdim Üzüme

Bağa Girdim Üzüme  
Çubuk Değdi Gözüme  
Çubuk Seni Keserim (Bağlar Gazeli)  
Yâr Göründü Gözüme (Dünya Güzeli)

Al Beni Beni Sar Beni Beni Yeşil Yapraklar  
Saramadım Sarsın Seni Kara Topraklar  
Al Beni Beni Sar Beni Beni Yâr Değil Misin  
Beni Bu Hallere Koyan Sen Değil Misin

Bağa Girdim Budanmış  
Bağa Bülbül Dadanmış  
Ötme Bülbülüm Ötme (Bağlar Gazeli)  
Yâre Eller Dadanmış (Dünya Güzeli)

Al Beni Beni Sar Beni Beni Yeşil Yapraklar  
Saramadım Sarsın Seni Kara Topraklar  
Al Beni Beni Sar Beni Beni Yâr Değil Misin  
Beni Bu Hallere Koyan Sen Değil Misin

Bağa Girdim Üzüm Yok  
El Yarinde Gözüm Yok  
Ne Dedim De Küstürdüm (Bağlar Gazeli)  
Benim Yâre Sözüm Yok (Dünya Güzeli)

Al Beni Beni Sar Beni Beni Yeşil Yapraklar  
Saramadım Sarsın Seni Kara Topraklar  
Al Beni Beni Sar Beni Beni Yâr Değil Misin  
Beni Bu Hallere Koyan Sen Değil Misin

### **Çekin Halay Düzülsün**

Çekin Halay Düzülsün Ellerin Yari,  
Sürmeli Gözler Süzülsün Ömrümün Varı,  
Halaya Girmeyenin Ellerin Yari,  
Vurun Boynu Üzülsün Ömrümün Varı.

Bindim Kerpiç Duvara Ellerin Yari,  
El Ettim Eski Yare Ömrümün Varı.  
Eski Yar Söyle Dursun Ellerin Yari,  
Can Kurban Yeni Yare Ömrümün Varı.

Güvercin Vurdum Kalkmaz Ellerin Yari,  
Kanı Göl Olmuş Akmaz Ömrümün Varı.  
Eskiden Sevdiğim Yar Ellerin Yari,  
Dönüp Yüzüme Bakmaz Ömrümün Varı.

### **Gökyüzünde Asılıdır Zembilim**

(Of Of)  
Gökyüzünde Asılıdır Zembilim  
Kız Kölen Olayım Halim Sen Bilin (Aman)

Amanın Mineler Un Eler Döneler  
Amanın Güzeller Bade Süzerler

(Of Of)  
Ahdım Olsun Konuşmayım Kızınan  
Yaktı Beni Edayınan Nazınan (Aman)

Amanın Mineler Un Eler Döneler  
Amanın Güzeller Bade Süzerler

(Of Of)  
Öte Dönder Ben Görmeyim Yüzünü  
Duydum Yalanını Tutmam Sözünü

Amanın Mineler Un Eler Döneler  
Amanın Güzeller Bade Süzerler

### **Güverdim Bostan Oldu**

Güverdim Bostan Oldum  
(Aman) Dillere Destan Oldum

HadamanTombiliTombili  
Tökezime Kıran Aman Kandili  
Çürüttüm Onyedi Mendili

Dama Çiçek Ekerler  
(Aman) Çiçeğe Su Dökerler

HadamanTombiliTombili  
Tökezime Kıran Aman Kandili  
Çürüttüm Onyedi Mendili

Kandile Koydum Bezir  
(Aman) Ezil Yüreğim Ezil

HadamanTombiliTombili  
Tökezime Kıran Aman Kandili  
Çürüttüm Onyedi Mendili

### **Niğde Bağları**

Hey Hey Gine Yeşillendi Anam Anam Niğde Bağları  
Aslanım Niğde Bağları  
Hey Hey Bize Mesken Oldu Anam Anam Gurbet Elleri  
Aslanım Gurbet Elleri

Hey Hey Bilmem Hayal Midir Anam Anam Bilmem Düş Müdür  
Aslanım Bilmem Düş Müdür  
Hey Hey Mektubun Gelmiyor Anam Anam Yollar Gış Mıdır  
Aslanım Gış Mıdır

## **Yabandan Gel (Kostak Yörü)**

Yabandan Gel Usul Da Boylum Yabandan (Aslanım Hey Hey)

Amman Yörü Yörü  
Çapraz Yörü Yörü  
Kostak Yörü Yörü  
Yörü Yörü Yörü

Aldım Haberini De Çobandan (İmanım Hey Hey)

Amman Yörü Yörü  
Çapraz Yörü Yörü  
Kostak Yörü Yörü  
Yörü Yörü Yörü

Yaban Elllerinden De Özendim Geldim (Aslanım Hey Hey)

Amman Yörü Yörü  
Çapraz Yörü Yörü  
Kostak Yörü Yörü  
Yörü Yörü Yörü

Gördüm Cemalini De Efendim Geldim (İmanım Hey Hey)

Amman Yörü Yörü  
Çapraz Yörü Yörü  
Kostak Yörü Yörü  
Yörü Yörü Yörü

Yaban Elllerinde De Yatmış Uyumuş (Aslanım Hey Hey)

Amman Yörü Yörü  
Çapraz Yörü Yörü  
Kostak Yörü Yörü  
Yörü Yörü Yörü

Ela Gözlerini De Uyku Bürümüş (İmanım Hey Hey)

Şirin Yörü Yörü  
Tek Tek Yörü Yörü  
Bebek Yörü Yörü  
Kostak Yörü Yörü  
Usul Yörü Yörü

Güzel Yörü Yörü  
Yörü Yörü Yörü

### **Sarı Yıldız**

Gökte yıldız burvanburvan gökte yıldız burvanburvan  
Yar yar yar yar yar yar yar yar yar yar yar yar aman  
Üstümüzde telliyor  
Hele hele yıldız sarmalı yıldız  
Şaka maha derken hapı yuttu yıldız  
Şaka maha derken derkenderkenden  
Hapı yuttu kel kız kara kız ak kız yıldız  
Öpeceksen işte gerdan  
Seveceksen iştede meydan  
Yine doğdu mavi yıldız  
Yine doğdu sarmalı yıldız  
Hele hele yıldız sarmalı yıldız  
Şaka maha derken hapı yuttu yıldız  
Şaka maha derken derkenderkenden  
Hapı yuttu kel kız kara kız arap kız kız kız kız  
Bir yıldız doğdu yüceden yar yar yar yar yar aman  
Hele hele yıldız sarmalı yıldız  
Şaka maha derken hapı yuttu yıldız  
Şaka maha derken derkenderkenden  
Hapı yuttu kel kız kara kız kız kız kız kız yıldız  
Yıldız akşamdan doğarsın yıldız akşamdan doğarsın  
Doğmayaydın mavi yıldız doğmayaydın sarmalı yıldız  
Hele hele yıldız sarmalı yıldız  
Şaka maha derken hapı yuttu yıldız  
Şaka maha derken derkenderkenden  
Hapı yuttu kel kız kara kız güzel kız kız kız

## SONUÇ

‘Türkiye’de Evlilik Ritüelleri: Niğde Örneği’ adını taşıyan bu çalışma 2018-2019 yıllarında Niğde’nin il ve bazı ilçe ve bu birimlere bağlı bazı köylerinden elde edilen bilgilere dayanılarak hazırlanmıştır. Çalışma, zaman ve mekân açısından bazı sınırlılıklar taşıdığı için bu bölümde yapılacak değerlendirmeler de bu zamana ve mekâna bağlıdır. "Bu değerlendirmeler Niğde’deki ve Anadolu’daki bütün düğünler için geçerlidir" demek bilimsel açıdan yanlış bir yaklaşımdır.

“Düğün, mutluluk verici, eğitici, gelenekleri canlandırıcı, eğlendirici fonksiyonlarının yanında insanları bir araya getirme özelliği ile de oldukça meşakkatli bir hazırlıklar bütünüdür. Kişiye, toplumun bir üyesi olmanın hazzını ve toplumda düzen içinde yaşamının gerekliliğini hissettiren düğün, aynı zamanda insanları bir araya getirerek bireyler arasındaki toplumsal bağları kuvvetlendirmekte, ortaklığı pekiştirmektedir”(Eker 1998: 28).

“Yeryüzündeki her toplum, “gelenek” diye isimlendirilen ortak kabul, düşünce ve anlayış sistemleri ile varlığını sürdürmüş ve bunu gelecekte de devam ettirecektir. Geleneklerin toplumdaki uygulamaları olan ritüeller, insanoğlunun her zaman ihtiyaç duyduğu ve duyacağı kültür unsurlarıdır. İnsan, ne kadar gelişmiş medeni bir varlık olsa da, dar anlamda bir grubun, geniş anlamda bir milletin vatandaşı olma ihtiyacındadır. Toplumun temel unsuru olan insan, her ne kadar, para, eşya, mal, mülk gibi maddî tatminlere sahip olsa da, paylaşma, dayanışma, gibi insanı manevî hazza ulaştıran ve o toplumun üyesi olma mutluluğunu hissettiren duyguların eksikliğini hisseder.” ( Günay 1987: 28)

Her bir safhası ayrı bir güzellik ve heyecan kaynağı olan düğünlerimiz, bugün eski şekillerinden çok şey kaybetmiş olarak yapılmaktadır. Ayrıca eski düğünlerimizin nasıl yapıldığını bilenlerimiz de o kadar azalmıştır ki gelecekte onların hakkında bilgi bulabileceğimiz kaynakları şimdiden hazırlamazsak korkarız ki yabancı kaynaklara bakmak zorunda kalacağız. Bu çalışma sayesinde kültürümüzün, gelenek ve göreneklerimizimizin toplumsal yapıdaki değişimler sonucunda nasıl bir evrim geçirdiğine tanıklık edeceğiz.

Günümüzde ev düğünlerinin oldukça azalması ve geçim şartlarının zorlaşması nedeniyle şenlikli ve masraflı düğünler oldukça azalmıştır. Eskiden kazan kazan pişen yemeklerin yerini günümüzde kınada dağıtılan çerez- meyve suyu ve düğünde ikram edilen kuru ve yaş pastalar almıştır. Günlerce devam eden eğlenceler ise yerini üç saat süren düğün salonu eğlencesine bırakmıştır. Kısacası düğünlerdeki şenlik ve masraf her geçen yıl biraz daha önemini yitirmiştir.

Niğde’de gelenekleri uygulama konusunda bir değişimin olduğu kabul edilmelidir. Türk kültürünün izlerini günümüze taşıyan gelenekler, yerini günün şartlarına uygun bazı uygulamalara bırakmıştır. Örneğin gelenekler kapsamında kullanılan el işlemeli ürünler günümüzde hatıra niteliğinde saklanmakta ve korunmaktadır. Ayrıca ailelerin evlenme törenlerinde el işlemeli örnekleri kullanma

istekleri ve ısrarla kendi kültürlerine ait davul-zurnalı düğün yapmak istemeleri, Niğde halkının geleneklerine bağlılıklarının göstergesi olarak düşünülmektedir.

Aile ve evlilik ritüellerinin belirgin biçimde değişmesi ekonomik ve sosyal değişmelerin sonucunda karşılaşılan bir olgudur. Türk toplumları tarih boyunca ailenin kurumsal bir unsur olarak yaşamasına özel önem vermişlerdir. Bu onların ulusal, kültürel ve dinsel değerler sisteminden kaynaklanmaktadır. Dolayısıyla aile kurulurken de gelenek-göreneklere kişilerin benimsedikleri değerlere dayalıdır. Çağdaş Türk toplumlarında aile ve evlilik ritüellerinin değişme nedenini küreselleşmeye ve sonucunda toplumsal yapıdaki köklü değişimlere bağlayabiliriz.

Toplumumuzda evlilik kurumuna ilişkin algı ve pratiklerde hala gelenekler önem taşımakla birlikte, bir yandan da bu konuya ilişkin algı ve pratikler çeşitlenmekte ve bireysel tercihlerin belirleyiciliğinin arttığı bir değişim gözlenmektedir. İlk evlenme yaşı, eşler arası yaş farkı, evlenilecek kişilerde aranan özellikler, evlilik kararında bireyin veya ailenin ağırlığı, eşle tanışılan sosyal çevre, akraba evlilikleri gibi konularda değişimin olduğunu görmekteyiz. Bazı geleneklerin sürekliliği olduğu ancak onların da bir dönüşüm geçirdiği ve çağımıza uyum sağladığı görülmektedir.

Geniş ailenin yerini çekirdek ailenin alması yani hane yapısının değişmesi ve ilk evlenme yaşının artması evlilik pratiklerinin değişmesine zemin hazırlamıştır. Artık bireysellik ön plandadır. Evlenecek kız, oğlanın anne ve babasıyla aynı haneyi paylaşmak yerine kendi evini kurmak istemektedir.

Çiftler evliliği çoğunlukla aile büyüklerinin onayı ile kurmakta, bir sorun yaşadıklarında başvuracakları destek olarak akıllarına ilk yine onlar gelmektedir. Artık kadın veya erkek evlilik kararını verirken ailesinin görüşünü almaktadır ancak yine kendi tercihi önceliklidir. Niğde'nin köy ve kasabalarında halen ailenin görüşü ağır basmaktadır ancak Niğde Merkez'de eğitim düzeyinin yüksek olması ve sosyal çevredeki örneklerin etkisiyle aile kurma kararı evlenecek kişilere bırakılmaktadır. Kızın ve oğlanın ailesi evlilik pratiklerinde karar veren olmaktan çıkıp onay veren bir role çekilmektedir.

Önceden evlenilecek kişilerde aranan özellik olarak oğlanın askerliğini yapmış olması, sağlıklı olması, kızın ise ev işlerini biliyor olması, temiz, oturmasını kalkmasını bilen biri olması önemli ve ilk akla gelen kriterlerdi. Ve çoğu kişi için bu özellikler evlenmek için yeterliydi. Ancak günümüzde artık her iki taraf için de aile yapısının ve sosyal çevrelerin benzer olması, aynı mezhepten olması, eşlerin birbirlerini romantik olarak sevmeleri, ortak, dost, sırdaş olmaları, bu evliliğin kişisel beklentileri karşılıklı uyum içinde karşılaması ilk kriterler arasındadır. Kızın ve oğlanın gelir durumunun eskiye nazaran daha önemli olmasının sebebi olarak da artık gençler ayrı bir ev kurmakta, ailesinin gelirinden faydalanmamaktadırlar.

Bireylerin eğitim ve geliri arttıkça ilk evlenme yaşı da artmaktadır. Önceden ilk evlenme yaşı ortalama olarak kızlar için 15-18, erkekler için 17-20'ydi. Aşağıdaki tabloda Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK)'nin verilerine göre 2003-2018 yılları

arasında 16 ve 17 yaşında evlenen çocukların sayısı görülmektedir. Erken evliliklerin

Yıl Year	Toplam evlenme sayısı Number of total marriages		Evlenen çocuk sayısı Number of child marriages		Evlenen çocukların toplam içindeki oranı Proportion of child marriage in total marriages (%)	
	Erkek Male	Kadın Female	Erkek Boy	Kız Girl	Erkek Boy	Kız Girl
	2002	510 155	510 155	2 592	37 263	0,5
2003	565 468	565 468	2 236	45 981	0,4	8,1
2004	615 357	615 357	2 168	49 280	0,4	8,0
2005	641 241	641 241	2 270	51 944	0,4	8,1
2006	636 121	636 121	2 315	50 366	0,4	7,9
2007	638 311	638 311	2 279	50 723	0,4	7,9
2008	641 973	641 973	2 214	49 703	0,3	7,7
2009	591 742	591 742	2 072	47 859	0,4	8,1
2010	582 715	582 715	2 000	45 738	0,3	7,8
2011	592 775	592 775	1 860	42 700	0,3	7,2
2012	603 751	603 751	1 903	40 428	0,3	6,7
2013	600 138	600 138	1 866	37 481	0,3	6,2
2014	599 704	599 704	1 670	34 629	0,3	5,8
2015	602 982	602 982	1 483	31 337	0,2	5,2
2016	594 493	594 493	1 319	27 637	0,2	4,6
2017	569 459	569 459	1 081	23 906	0,2	4,2
2018	553 202	553 202	1 029	20 779	0,2	3,8

yıllar itibariyle düşmekte olduğu görülmektedir.

**Tablo1: Cinsiyete göre 16-17 yaş grubunda evlenen çocuk sayısı ve toplam evlenmeler içindeki oranı, 2002-2018**

Evlenme istatistiklerine göre; Türkiye genelinde 16-17 yaş grubunda olan kız çocuklarının resmi evlenmelerinin toplam resmi evlenmeler içindeki oranı 2002 yılında %7,3 iken, 2018 yılında bu oran 3,8'e düşmüştür. 2002 yılından 2011 yılına kadar oranda genel bir artış görülürken 2018 yılına doğru kararlı bir düşüş açıkça görülmektedir.

İl	Toplam evlenme sayısı	Evlenen kız çocuk sayısı	Kız çocuk evlenmelerinin toplam evlenmeler içindeki oranı (%)
Toplam	553 202	20 779	3,8
Niğde	2 501	255	10,2

**Tablo2: Niğde ilinde 16-17 yaş grubunda evlenen kız çocuklarının sayısı ve oranı, 2018**

Niğde ilinde; 2018 yılında toplam evlenme sayısı:2501, 16-17 yaşında evlenen kız çocuklarının sayısı: 255, 16-17 yaşında evlenen kız çocuklarının toplam evlenmelere oranı ise 10,2'dir.

Düğünün gerçekleşme süresi ve ikramları karşılaştırsak; eskiden düğünler 6 gün sürmüş ve düğün boyunca her öğün yemek ikram edilirmiş. Günümüzde ise düğünlere Cumartesi ve Pazar olarak 2 gün ayrılıyor. Cumartesi günü kına, Pazar günü düğün yapılıyor. Düğünün yemekli olması ekstra bir özellik olarak belirtiliyor. Tepsi tepsi ekmek ve baklavalara yerini kıymalı pide, ayran ve tatlı alıyor.

Eline kına yakılan gelinin altın almak için avucunu açmaması; kız evinin kapısının bastırılarak düğün alayının sağdıçından bahşiş alınması, gelin evden çıkarken babanın kırmızı kuşak bağlaması, oğlan evine girerken gelinin testi kırması, kapıya bal sürmesi, geline ekmek ve kuran verilmesi, çeyiz serme Niğde'de halen yapılan gelenekler arasındadır. Ancak gelin hamamı Niğde genelinde yok denecek kadar azdır. Bunun sebebi olarak da hamamların kullanıma açık olmamasını gösterebiliriz.

Evlilik kültürümüzde eski ve yeni düğün geleneklerimizi irdelerken ekonomik sıkıntılar ve zaman kıtlığının etkin rol oynadığı gözlemlenmektedir. Kırk gün kırk gece süren eski düğünler, kırk dakikalık modern nikâh merasimlerine dönüşmüştür.

Evlilik konusunda gözlenen en büyük değişikliklerden biri eşlerin nikah olmaksızın birlikte yaşaması şeklindedir. Özellikle Batı toplumlarında çok fazla olan bu durum kitle iletişim araçlarıyla kültürümüzü de etkilemekte ve bu nikahsız birliktelik evlenmeyi düşünen çiftlerin birbirini tanması ve evliliğe hazırlanması olarak düşünülmektedir.

Evlilik anlayışında gitgide daha çok karşılaşılan değişimlerden biri de evliliğe uzak durulması, bekar kalmanın tercih edilmesidir. Evlenme yaşının yukarı çıkması, boşanma ya da eşlerden birinin ölmesi sonucu kişinin bir daha evlenmemesi bekar kalmanın nedenleri olarak gösterilebilir. Ayrıca günümüzde bireylerin kariyer yapmaya daha çok önem vermesi, evliliğin getirdiği bağlılıktan ve sorumluluklardan kaçınmak istemesi de bekar kalmaya sebep olabilmektedir.

Sonuçta tarihsel süreçte, kentleşme, sanayileşme ve küreselleşme ile birlikte geniş aile, çekirdek aileye dönüşmektedir. Böylece aileye atfedilen işlevler de değişiklik göstermektedir. Evliliğin yerini alan farklı yaşam biçimleri ve yeni aile şekilleri oluşmaktadır. Ailede görülen bu değişiklikler toplumsal yapının köklü bir değişim sürecinden geçtiğini göstermektedir.

## KAYNAKÇA

AKGÜMÜŞ, Babaoğlan, (2002), Niğde İli iftlik İlçesi Sosyo Ekonomik Yapısı, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Niğde.

AKKAYA, Cihan, (2018), Eş Seçimi ve Evlilik, Değişen Toplumda Değişen Aile, Ed. Nurşen Adak, Siyasal Kitabevi, Ankara.

ALTUNER, Huriye, (2018), Geleneksel Niğde Evleri, Tekten Matbaa, Niğde.

ATAMAN, Sadi Yaver, (1992), Eski Türk Düğünleri ve Evlenme Ritleri, Kültür Bakanlığı Yayınları/1425, Kültür Eserleri Dizisi/186, Ankara.

BAHRİ, Muallim Hasan, (1979), Anadolu Köy Düğünleri, ODTÜ, Türk Halkbilimi Topluluğu Yayınları, Günümüz Türkçesiyle yayına hazırlayan Güner Sernikli, Ankara.

BAL, Hüseyin, (2008), Kent Sosyolojisi, Fakülte Kitabevi, Isparta.

BAŞÇETİNÇELİK, Ayşe (1998), “Adana Halk Kültüründe Geçiş Dönemleri, Doğum-Evlenme-Ölüm”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

BEŞPINAR, Fatma Umut ve L. Zeynep, (2017), “Türkiye’de Hane halkı Yapıları ve Evlilik Pratiklerinde İkili Resim: Geleneklerin Yanısıra Değişimin Yansımaları”, Nüfusbilim Dergisi, 39, s.109-149.

CİRİNLIOĞLU, Prof. Dr. Zafer, (1999), Az gelişmişliğin Toplumsal Boyutu, İmge Kitabevi, Ankara.

DOĞAN, Prof. Dr. İsmail, (2009), Dünden Bugüne Türk Ailesi, Atatürk Kültür Merkezi Yayını, Ankara.

EKER, Dr. Gülin Öğüt, (1998), “Türk Kültürü İçinde Geleneksel Bolu Evlenme Âdetlerinin Yeri”, Milli Folklor, Yıl:10, Sayı:40.

ERİŞ, Metin, (2015), 81 İlde Kültür ve Şehir: Niğde, Seçil Ofset, Niğde.

ERKAN, H. ve ERKAN, C. (1998), Kültür Politikamızda Yeni Boyutlar, Türkiye’nin Geleceğine Yönelik Kültür Değerleri ve Politikaları, T.C.Kültür Bakanlığı Yayınları:5, Ankara.

ERTÜRK, Hasan, (2009), Küreselleşme Sürecinde Kentlerde Mekansal, Sosyal ve Kültürel Değişim, U.Ü. Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, Bursa.

GÖKALP, Ziya, (2002), Türkçülüğün Esasları, Toker Yayınları, İstanbul.

GÖKALP, Ziya, (2018), Türkleşmek, İslamlaşmak, Muasırlaşmak, EMA Klasik Yayınları, İstanbul.

GÜÇLÜ, Sevinç, (2018), Aileye İlişkin Kuramsal Yaklaşımlar, Değişen Toplumda Değişen Aile, Ed. Nursen Adak, Siyasal Kitabevi, Ankara.

GÜNAY, Umay, (1987) "Folklor Nedir?", Türk Folklor Araştırmaları Yıllığı, Ankara.

GÜVENÇ, Bozkurt, (1999), İnsan ve Kültür, Remzi Kitabevi, Ankara.

HANÇERLİOĞLU, Orhan, (2007), Toplumbilim Sözlüğü, Remzi Kitabevi, İstanbul.

İNSEL, Ahmet, (1999), Yaşam Alanlarımıza Sahip Çıkmak, Birikim Dergisi: Kentsel Yarılma, 123(23-25)

KAYA, Doğan (1996), "Düğünlerimizle İlgili Terimler ve Bunların Fonksiyonel Özellikleri", Milli Folklor, c. 4, S. 29/30, ss. 23.

KELEŞ, Ruşen, (2010), Kentleşme Politikası, İmge Kitabevi Yayınları, Ankara.

KOÇ, Hakan, (2006), Niğde İli Bor İlçesi Kemerhisar Beldesi'nin Sosyo-Kültürel Yapısı, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Niğde Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.

KOÇAK, Hüseyin, (2011), Kent-Kültür ilişkisi Bağlamında Türkiye'de Değişen ve Dönüşen Kentler, Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi, 259-269.

KONGAR, Emre, (2008), Toplumsal Değişme Kuramları ve Türkiye Gerçeği, Remzi Kitabevi, İstanbul.

KUTLU, İhsan, (2013), Rasyonalite ve Ritüeller, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.

MARX, ENGELS VE LENİN (2008), Kadın ve Aile, Sol Yayınları, Ankara.

NAHYA, Zümrüt (1987), "Kız İsteme ve Söz Kesme Gelenekleri Üzerine Bir Atlas Denemesi", III. Milletlerarası Türk Folklor Kongresi, c. IV. (Gelenek, Görenek ve İnançlar), KBMFAD Yayınları, Ankara.

NAZLI, Doç. Dr. Serap, (2012), Aile Danışmanlığı, Anı Yayıncılık, Ankara.

Niğde Valiliği (1973), Niğde İl Yıllığı 1973, Niğde.

Niğde Valiliği (1997), Niğde İl Yıllığı 1997, Önder Matbaacılık, Niğde.

OLGUN, Hakan, (2016), "İbadet, Ritüel ve Kurban", Milet ve Nihal, 13(2), s. 82-99.

ÖRNEK, Sedat Veyis, (2000), Türk Halkbilimi. 2. Bsk. Ankara.

ÖZER, Mahmut, (2007), Niğde İli Altınhisar İlçesi'nin Sosyo-Kültürel ve Ekonomik Yapısı, Niğde Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Niğde.

ÖZGÜVEN, Prof. Dr. İbrahim Ethem, (2009), Evlilik ve Aile Terapisi, PDR Yayınları, Ankara.

ÖZKUL, Osman, (2013), Kültür ve Küreselleşme, Açılım Kitap, İstanbul.

SAKAOĞLU, Saim, (1985), Görgü Ansiklopedisi / Geleneklerimiz-Göreneklerimiz, İstanbul, 1. Cilt.

SAYIN, Önal, (1990), Aile Sosyolojisi-Ailenin Toplumdaki Yeri, Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İzmir.

TEZCAN, Prof. Dr. Mahmut, (2003), Türk Kültüründe Kız Kaçırma Geleneklerinin Antropolojik Çözümlemesi, Aile ve Toplum Dergisi, 5. Cilt, 2. Sayı.

TEZCAN, Prof. Dr. Mahmut, (2010), Sosyolojiye Giriş, Anı Yayıncılık, Ankara.

TURHAN, Prof. Dr. Mümtaz, (1997), Kültür Değişmeleri, M.Ü. İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, İstanbul.

YAKICI, Ali, (1992), “Anadolu Düğün Geleneğinin Sosyal Hayata, Sanata ve Edebiyata Etkisine Dair”, Milli Folklor, 28-32.

YEYİN, Bilal, (2004), Adana İli Seyhan İlçesinin Sosyal ve Ekonomik Yapısı, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Niğde Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.

YILDIZ, Durmuş Erhan, (2013), Niğde İli Bor İlçesi'nin Tarihi Sosyokültürel ve Ekonomik Yapısı, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Niğde Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Niğde.

ZEYBEKOĞLU DÜNDAR, Özge, (2018), Değişen ve Değiş(e)meyen Yönleriyle Aile: Yapısı, Türleri, İşlevleri, Değişen Toplumda Değişen Aile, Ed. Nurşen Adak, Siyasal Kitabevi, Ankara.

<http://www.mevzuat.gov.tr>

<http://www.nigdekulturturizm.gov.tr/TR-216272/nigde-turkuleri.html>

[http://www.tasam.org/tr-TR/Icerik/211/kuresellesmenin\\_boyutlari\\_ve\\_etekleri](http://www.tasam.org/tr-TR/Icerik/211/kuresellesmenin_boyutlari_ve_etekleri)

[www.tasam.org](http://www.tasam.org)

## **EKLER**

### **GÖRÜŞME FORMU**

**Adınız Soyadınız:**

**Doğum Yeri ve Tarihi:**

**Öğrenim Durumunuz:**

**Mesleğiniz:**

**Evlilik hikayenizi anlatır mısınız?**

**Düğün öncesi hazırlıklarınız neler?**

**Düğün sırasında hangi gelenek-göreneklere uyguluyorsunuz?**

**Düğün sonrasında hangi gelenek-göreneklere uyguluyorsunuz?**

**Size göre günümüz düğünlerinin eski düğünlerden farkları nelerdir?**

## ÖZGEÇMİŞ

### KİŞİSEL BİLGİLER

Adı ve Soyadı : Reyhan ESEN

Doğum Yeri ve Tarihi : Niğde, 1990

Medeni Hali : Evli

İletişim Bilgileri : reyhanozbek01@gmail.com 0535 360 23 03 (GSM)

### EĞİTİM

2004-2007 Fatih Lisesi.

2008-2012 Cumhuriyet Üniversitesi,Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü.

2010-2012 Cumhuriyet Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Pedagojik Formasyon Eğitimi.

2013 Niğde Ömer HALİSDEMİR Üniversitesi, Sürekli Eğitim Merkezi, Aile Danışmanlığı(450 saat).

2015- Niğde Ömer HALİSDEMİR Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Avrasya Araştırmaları Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Programı.

### İŞ DENEYİMİ

2013-2015 Niğde Aile, Çalışma, Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü, Sosyal Hizmet Merkezi, Sosyolog(ücretli öğretmen)

2016 - Hizmet Niğde Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü, Sosyal Merkezi, Sosyolog (ASDEP Görevlisi)

### YABANCI DİL

İngilizce A2

